

ΥΓΙΕΙΝΗ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 47

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

• Ηθική παρενόχληση στην εργασία: Μια πρόταση έρευνας & παρέμβασης κοινωνικής εργασίας

• Η Ευρωπαϊκή Εκστρατεία της Επιτροπής Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) για την εκτίμηση κινδύνου κατά τη χρήση χημικών ουσιών

• Η υγεία και η ασφάλεια της εργασίας στην ανώτατη εκπαίδευση

• Πυξίδα: Λίστα ελέγχου μηχανών μηχανουργείου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τα νέα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

- Διαπίστωση του Εργαστηρίου Βιοχημείας - Τοξικολογίας από το Ε.ΣΥ.Δ. 3
- Η ανάπτυξη κουλτούρας πρόληψης από μικρή ηλικία οικοδομεί ένα ασφαλές περιβάλλον 3
- Νέα έκδοση του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε 6

Άρθρα

- Ηθική παρενόχληση στην εργασία: Μια πρόταση έρευνας & παρέμβασης κοινωνικής εργασίας. Του Μ. Κωνσταντινίδη..... 7
- Η Ευρωπαϊκή Εκστρατεία της Επιτροπής Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) για την εκτίμηση κινδύνου κατά τη χρήση χημικών ουσιών. Επιμέλεια: Ι. Παπαϊωάννου, Δ. Ιωάννου..... 12
- Η υγεία και η ασφάλεια της εργασίας στην ανώτατη εκπαίδευση. Των Α. Δαΐκου και Δ. Πινότση..... 16

Πυξίδα για την υγεία και την ασφάλεια

- Λίστα ελέγχου μηχανών μηχανουργείου17

Διεθνές Περισκόπιο

- Ανασυγκροτείται η υγεία και η ασφάλεια στην Ιταλία...28

Ξέρετε ότι...

Επιμέλεια: Ε. Καταγή.....28

Λόγος και Εικόνα

- Από την οργάνωση των εργατών ως τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις. Επιμέλεια: Σ. Δοντάς29

Επικαιρότητα

- Γενικό Συμβούλιο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (ΠΟΑΣΥ)30
- ✓ **Νομοθετικές εξελίξεις.** Επιμέλεια: Α. Δαΐκου.....31

- ✓ **Συνέδρια - Ημερίδες - Εκθέσεις.** Επιμέλεια: Κ. Καψάλη32

Βιβλιογραφία

Κάπνισμα (Μέρος Β΄) Επιμέλεια: Φ. Θωμαδάκη.....33

Βιβλιοπαρουσίαση

- **Biological Safety - Principles and Practices.** Επιμέλεια: Σ. Δοντάς.....34

Εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται από το Κ.Ε.Κ. του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε......35

Το σημείωμα της σύνταξης

Η οικονομική κρίση σε καμιά περίπτωση δε δικαιολογεί εκπνώσεις στα θέματα της υγείας και της ασφάλειας στους χώρους εργασίας. Η ένταξη των θεμάτων αυτών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και η συνεχής προσπάθεια για την πρόληψη τού επαγγελματικού κινδύνου, αποτελούν βασικούς στόχους τού Ινστιτούτου. Στο τεύχος αυτό παρουσιάζονται δράσεις του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. που αφορούν σε σχετική ενημέρωση μαθητών. Σε άρθρο δίνεται αναλυτικός πίνακας με τις πανεπιστημιακές σχολές και τα τμήματα στα οποία διδάσκονται θέματα υγείας και ασφάλειας.

Το ρόλο που μπορεί να παίξει ο Κοινωνικός Λειτουργός σε περιπτώσεις ηθικής παρενόχλησης στην εργασία αναλύει άρθρο τού τεύχους. Επίσης, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα ευρωπαϊκής εκστρατείας της Επιτροπής Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) για την εκτίμηση τού κινδύνου κατά τη χρήση χημικών ουσιών. Λίστα ελέγχου που αφορά στην ασφάλεια μηχανών παρουσιάζεται στην πυξίδα.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ιδιοκτήτης

Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας

Εκδότης

Ιωάννης Δραπανιώτης

Συντακτική Επιτροπή

Εύη Γεωργιάδου, Σπύρος Δοντάς, Εβίτα Καταγή, Κων/ντίνα Καψάλη, Δήμητρα Πινότση

Το Δ.Σ. του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Πρόεδρος: Ιωάννης Δραπανιώτης

Αντιπρόεδροι: Ανδρέας Κολλάς (Γ.Σ.Ε.Ε.)

Αναστάσιος Παντελάκης (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε., Ε.Σ.Ε.Ε., Σ.Ε.Β.)

Μέλη: Ιωάννης Αδαμάκης (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ιωάννης Βασιλόπουλος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Θεόδωρος Δέδες (Σ.Ε.Β.), Ρένα Μπαρδάνη (Σ.Ε.Β.), Ευστάθιος Πολίτης (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Χρήστος Παπάζογλου (Γ.Σ.Ε.Ε.)

Τηλ.: 210 8200100, **Φαξ:** 210 8200222

E-mail: periodical@elinayae.gr

Διεύθυνση στο διαδίκτυο: <http://www.elinyae.gr>

Ταχ. διεύθυνση: Λιοσίων 143 και Θειραίου 6, 104 45 Αθήνα

ISSN: 1108-5916

Τα κείμενα και την έκδοση επιμελείται η Εβίτα Καταγή από τις Εκδόσεις του Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Οι απόψεις και οι αναλύσεις των άρθρων και των επιστολών δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις του περιοδικού.

Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή μέρους ή όλου του εντύπου, με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς αναφορά της πηγής.

Καλλιτεχνική Επιμέλεια - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕ Σόλωνος 98 - 106 80, Αθήνα

Τηλ. Κέντρο: 210 3661200, Fax: 210 3661232

<http://www.livanis.gr>

Η φωτογραφία του εξωφύλλου είναι από την προσωπική συλλογή του κου Σ. Δρίβα, Ιατρού Εργασίας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

τα νέα
ΤΟΥ

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Διαπίστευση του Εργαστηρίου Βιοχημείας – Τοξικολογίας από το Ε.ΣΥ.Δ.

Το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (Ε.ΣΥ.Δ.) Α.Ε. χορήγησε στο Εργαστήριο Βιοχημείας - Τοξικολογίας του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. το υπ' αριθμόν 756 Πιστοποιητικό Διαπίστευσης κατά το πρότυπο ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17025: 2005. Το Επίσημο Πεδίο Εφαρμογής της Διαπίστευσης (ΕΠΕΔ), όπως αναφέρεται στο πιστοποιητικό, είναι: **Προσδιορισμός συγκέντρωσης ελεύθερου κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου στον αέρα.**

Για τον προσδιορισμό του ελεύθερου κρυσταλλικού διοξειδίου του πυριτίου (χαλαζία και κριστοβαλίτη) στο αναπνεύσιμο κλάσμα αιωρούμενων σωματιδίων (σκόνης), το εργαστήριο χρησιμοποιεί τη μέθοδο της φασματοσκοπίας υπερύθρου με μετασχηματισμό Fourier (FT-IR). Είναι η πρώτη φορά που διαπιστεύεται στην Ελλάδα εργαστήριο για το συγκεκριμένο προσδιορισμό. Η έκθεση σε ελεύθερο κρυσταλλικό διοξείδιο του πυριτίου είναι δυνατό να προκαλέσει πυριτιόσεις.

Τα στελέχη του Ινστιτούτου που εργάστηκαν για τη διαπίστευση ήταν ο κος Ξενοφών Κομηνός, υπεύθυνος του

Εργαστηρίου Βιοχημείας - Τοξικολογίας, ο κος Σπύρος Δοντάς, υπεύθυνος του Τμήματος Διασφάλισης Ποιότητας και η κα Ίριμα Ριζάκου, υπεύθυνη της Γραμματείας του Τμήματος Διασφάλισης Ποιότητας.

Η ανάπτυξη κουλτούρας πρόληψης από μικρή ηλικία οικοδομεί ένα ασφαλές περιβάλλον

Με δεδομένο ότι η ανάπτυξη κουλτούρας πρόληψης και προστασίας είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση του κινδύνου, το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. θεωρεί ότι πρέπει να ξεκινάει από το σπίτι, να συνεχίζεται στο σχολείο και να ολοκληρώνεται στην επαγγελματική ζωή. Στο πλαίσιο αυτό, το Παράρτημα Ιωαννίνων, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ιωαννίνων, έχει ξεκινήσει δράση με στόχο την ενημέρωση των μαθητών των σχολείων του νομού με θέμα «Υγεία και Ασφάλεια στο σπίτι και το σχολείο». Έως τώρα έχουν ενημερωθεί 1.060 μαθητές και η δράση θα συνεχιστεί και τη νέα σχολική χρονιά περιλαμβάνοντας και ενημέρωση των εκπαιδευτικών για θέματα ασφάλειας στο σχολείο.

Ιδιαίτερη ευαισθησία επέδειξε το 10ο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων με τη διοργάνωση -σε συνεργασία με το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.- δράσης ενημέρωσης για θέματα υγείας και ασφάλειας, σε μαθητές και δασκάλους. Επιπλέον, με πρωτοβουλία του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., στο πλαίσιο του εορτα-

σμού της Παγκόσμιας Ημέρας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, διοργανώθηκε διαγωνισμός ζωγραφικής με θέμα «Ασφάλεια και Υγεία στο Σπίτι και στο Σχολείο» στον οποίο συμμετείχαν μαθητές της Ε΄ και της ΣΤ΄ τάξης. Τα παιδιά έδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό και από τα μηνύματα που έδωσαν μέσα από τις ζωγραφιές τους, φάνηκε ότι έχουν κατανοήσει την έννοια της πρόληψης του κινδύνου στο σπίτι και το σχολείο.

Τη σχολική χρονιά 2010-2011 οι μαθητές του ΣΤ2 του ίδιου σχολείου, με πρωτοβουλία της δασκάλας τους, κας Κατερίνας Λέκκα, εκπόνησαν εργασία με θέμα τη «διερεύνηση της συχνότητας και του είδους των ατυχημάτων στο σπίτι και το σχολείο». Στη συνέχεια παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της εργασίας.

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Γλώσσας, σε συνδυασμό με το μάθημα των Μαθηματικών και έχοντας πρόσφατες τις ενημερωτικές δράσεις του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., επιλέχθηκε

το θέμα της εργασίας. Στη συνέχεια οι μαθητές, με τη βοήθεια πάντα της κας Λέκκα, συνέταξαν σχετικό ερωτηματολόγιο:

Ερωτηματολόγιο για τα ατυχήματα Ιωάννινα 9 - 3 - 2011

Τάξη:

Αγόρι Κορίτσι

1) Τι είδους ατύχημα σου έχει συμβεί τα τελευταία χρόνια;

- Πτώση
- Σύγκρουση
- Κάψιμο
- Κάποιο άλλο

2) Πού συνέβη το ατύχημα;

- Στο σπίτι
- Στο σχολείο
- Στο δρόμο
- Κάπου αλλού

3) Αν το ατύχημα συνέβη στο σχολείο, σε ποιο χώρο του σχολείου;

- Στην αίθουσα διδασκαλίας
- Στην αυλή
- Στη σκάλα
- Στους διαδρόμους

4) Τι προκάλεσε το ατύχημα;

- Απροσεξία δική μου
- Απροσεξία άλλων
- Βιασύνη
- Άλλο

5) Ποια ήταν τα αποτελέσματα του ατυχήματος;

- Γρατζουνιές, μώλωπες
- Διάσειση
- Σπάσιμο οστού
- Σκισίματα που ράφτηκαν στο νοσοκομείο
- Στραμπούληγμα
- Κάποιο άλλο

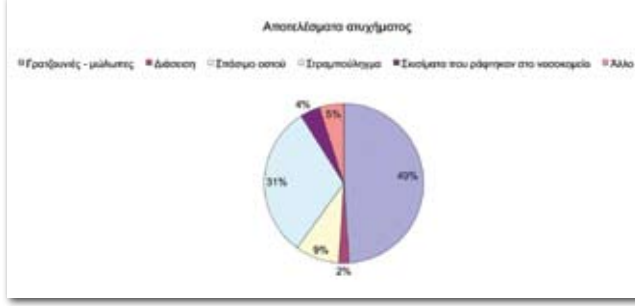
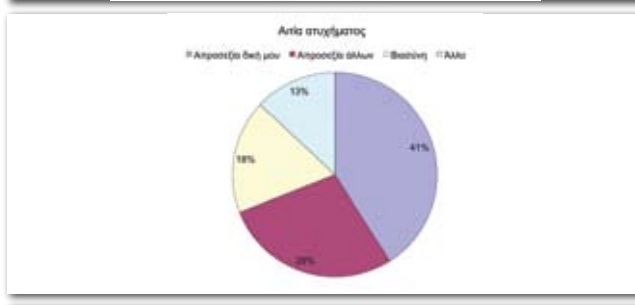
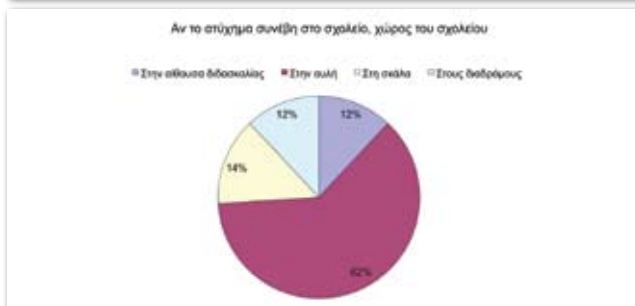
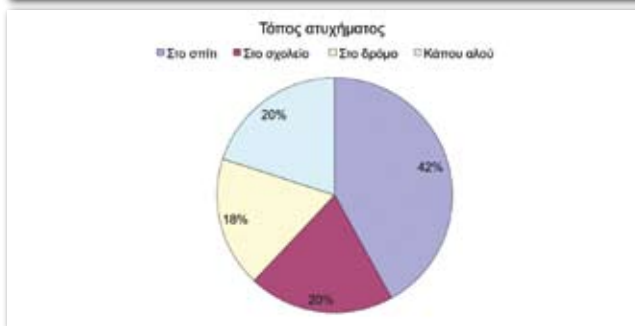
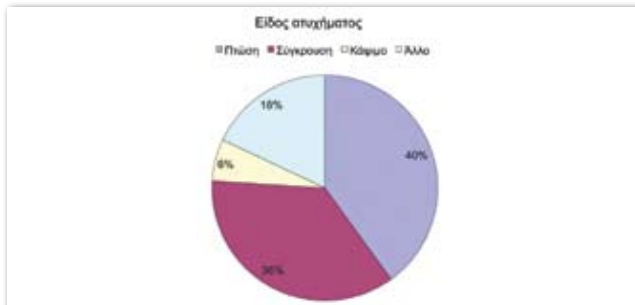
6) Χρειάστηκε να πας στο νοσοκομείο;

- Ναι
- Όχι

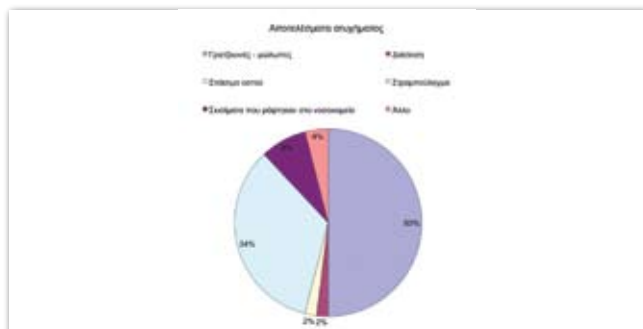
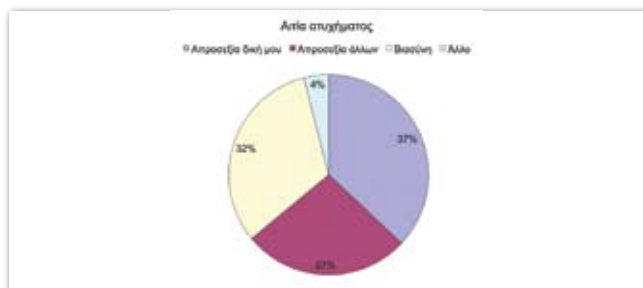
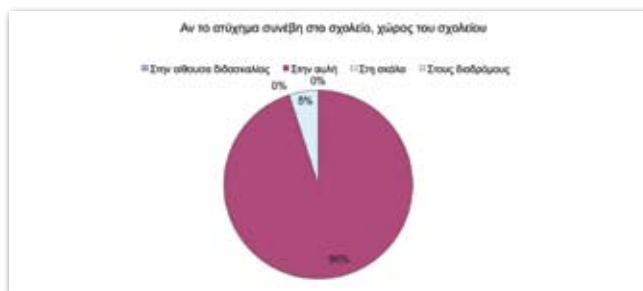
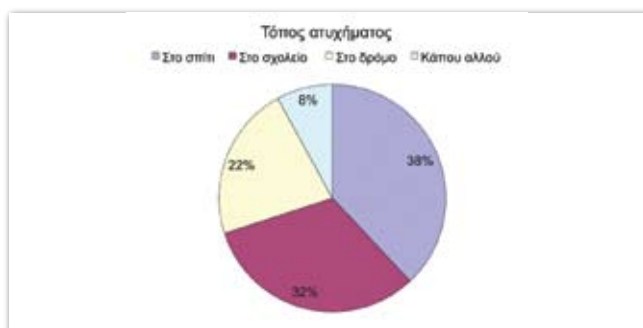
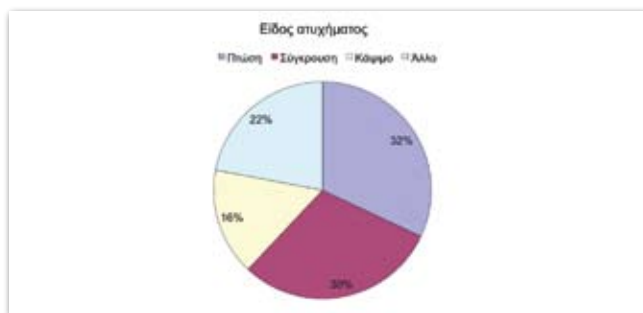
*Ευχαριστούμε για τη συνεργασία
Οι μαθήτριες και οι μαθητές της Στ2 τάξης*

Στη συνέχεια τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες και μοίρασαν το ερωτηματολόγιο σε όλες τις τάξεις του σχολείου. Συγκεντρώθηκαν 226 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Οι μαθητές επεξεργάστηκαν στατιστικά τις απαντήσεις και τα αποτελέσματα αποτυπώθηκαν σε αντίστοιχα διαγράμματα:

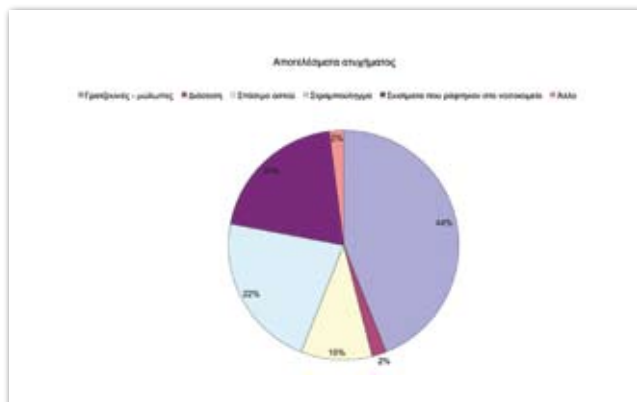
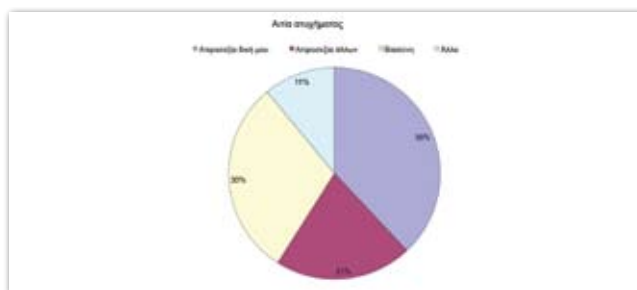
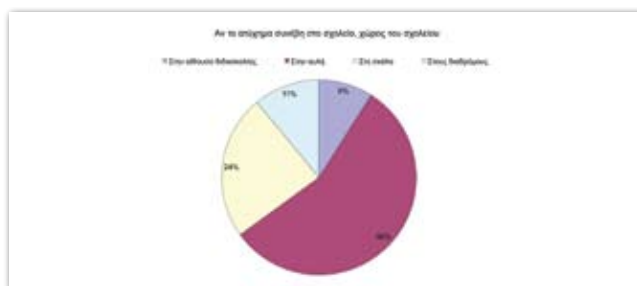
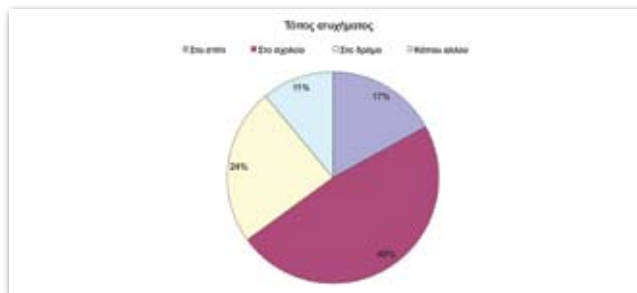
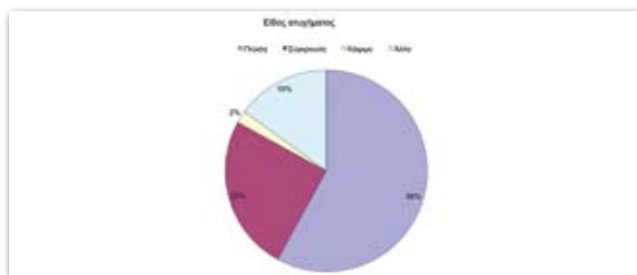
Αποτελέσματα Α΄ και Β΄ τάξης του 10ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων

Αποτελέσματα Γ΄ και Δ΄ τάξης του 10ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων

Αποτελέσματα Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του 10ου Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων

Όσο σημαντική είναι για την πρόληψη των παιδικών ατυχημάτων η υποδομή που παρέχεται από τους ενήλικες, τόσο σημαντικό είναι να μάθουν τα παιδιά, από μικρή ηλικία, να αναγνωρίζουν και να προβλέπουν τους κινδύνους προστατεύοντας τον εαυτό τους αλλά και τους γύρω τους. Υπερβολές και υπερπροστασία δεν βοηθούν

και κάποιες φορές μπορεί να οδηγήσουν σε αντίθετα αποτελέσματα.

Οικοδομώντας μια κουλτούρα πρόληψης κινδύνου οικοδομούμε ένα υγιές και ασφαλές μέλλον για τα παιδιά μας.

Νέα έκδοση του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας για ευαισθητοποίηση και δημιουργία παιδείας πρόληψης όσον αφορά στην υγεία και την ασφάλεια από την τρυφερή, ακόμα, ηλικία του δημοτικού σχολείου, το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. σε συνεργασία με την εταιρεία Χάλυψ Δομικά Υλικά Α.Ε. του Ομίλου Italcementi, εξέδωσε ένα νέο βιβλίο για παιδιά Δημοτικού με τίτλο «Με ασφάλεια στο σχολείο & το σπίτι». Το βιβλίο περιέχει οδηγίες για την αποφυγή ατυχημάτων που μπορεί να συμβούν στα παιδιά, τόσο στο χώρο του σχολείου ή στο δρόμο για το σχολείο όσο και στο σπίτι.

Το εξαιρετικό σκίτσο επιτρέπει στα μικρότερα παιδιά, που δεν έχουν εξασκηθεί ακόμη στην ανάγνωση, να πάρουν τα θετικά ή και τα αρνητικά μηνύματα για τη στάση που πρέπει να κρατήσουν για να αποφύγουν κάθε κίνδυνο που περιγράφεται στο βιβλίο. Τους δίνονται, επίσης, η δυνατότητα να εξοικειωθούν με κάποια από τα θέματα χρωματίζοντας τα σκίτσα που για αυτό το σκοπό παρέμειναν χωρίς χρώματα.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι η Χάλυψ Δομικά Υλικά Α.Ε., όχι μόνο είχε την πρωτοβουλία της έκδοσης αλλά κάλυψε και τα έξοδά της, προκειμένου τα βιβλία να διανεμηθούν στους μαθητές των σχολείων της περιοχής που δραστηριοποιείται.

Ηθική παρενόχληση στην εργασία: Μια πρόταση έρευνας & παρέμβασης κοινωνικής εργασίας

του Μάνου Κωνσταντινίδη¹

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της παρενόχλησης στους χώρους εργασίας είναι ένα ζήτημα που κατά την τελευταία δεκαετια έχει μελετηθεί από την επιστημονική κοινότητα. Ωστόσο, δεν έχει απασχολήσει αρκετά την κοινή γνώμη. Βιβλία (Hirigoyen, 2002, 2003), έρευνες (Scialpi, 1999, Meschkutat et al², 2002) και δημοσιεύσεις (Ventin-Lorenzo, 2007, Καρακιουλάφη, 2005) στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα (Σπυριδάκης, 2009, Δρίβας, 2002), αποδεικνύουν το υψηλό ποσοστό εμφάνισης του φαινομένου της ηθικής παρενόχλησης αλλά και το αυξανόμενο ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας. Είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα που πολλοί εργαζόμενοι έχουν αντιμετωπίσει κάποια φορά στην εργασιακή βιογραφία τους και επηρεάζει άμεσα με τις συνέπειές του τη ζωή τους, αφού δημιουργεί πλήθος ψυχολογικών και άλλων προβλημάτων υγείας. Συχνά, αντιμετωπίζεται με δυσπιστία όσον αφορά στο πόσο σημαντικό είναι, δεδομένου ότι στις υπάρχουσες οικονομικές συνθήκες, το ζήτημα της επιβίωσης μπαίνει σε πρώτη προτεραιότητα και πολλοί εργαζόμενοι παραμερίζουν διεκδικήσεις τους, ενώ φαίνεται πως αυξάνεται η ανεκτικότητα τους απέναντι σε εκδηλώσεις βίας. Η λήψη μέτρων εκ μέρους της πολιτείας, θεσμών και οργανισμών θεωρείται αναγκαία, ειδικότερα στις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που διαμορφώνονται³, όπου η προσπάθεια της αξιοπρέπειας, της ασφαλούς εργασίας και η ανάδειξη αυτών των αξιών δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται ή να υποβιβάζεται.

Εννοιολόγηση της ηθικής παρενόχλησης, αίτια και επιπτώσεις

Ο όρος και η έννοια της ηθικής έχει γενικότερα συνδεθεί με τον όρο και την έννοια της εργασίας. Πολλές θεωρίες μιλούν για την ηθική ικανοποίηση των εργαζομένων και τη σύνδεσή της με την επιτυχία μιας επιχείρησης ή οργανισμού, με την έννοια της ικανοποίησης για τις συνθήκες εργασίας, το επίπεδο των ανθρώπινων σχέσεων και της επικοινωνίας με τους συνεργάτες αλλά και τις οικονομικές απολαβές τους. Η επιλογή του όρου «ηθική» για το χαρακτηρισμό της παρενόχλησης, σύμφωνα με την Hirigoyen, έγινε για πολλούς λόγους, αλλά κυρίως για να συμπεριλάβει τη στάση του θύματος απέναντι στο φαινόμενο. Η γαλλίδα ψυχίατρος δίνει έμφαση στα κίνητρα που ωθούν το θύτη αλλά και χαρακτηρίζει με αυτόν την ουσία

τού φαινομένου. Το φαινόμενο συναντάται στη διεθνή βιβλιογραφία, όπως και σε σχετικές εθνικές νομοθεσίες, με διαφορετικές ονομασίες αλλά με την ίδια περίπου έννοια. Η λέξη που περιγράφει την ηθική παρενόχληση είναι ο όρος "mobbing", ο οποίος χρησιμοποιείται ευρέως και προέρχεται από το αγγλικό ρήμα "to mob" που μεταφράζεται ως: «κακομεταχειρίζομαι κάποιον», ενώ ο Δρίβας (2002), παραθέτει ότι η λέξη σημαίνει επιτίθειμαι, περικυκλώνω, ενοχλώ. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε πρώτα από τον ηθολόγο Konrad Lorenz, ο οποίος τον χρησιμοποίησε για να περιγράψει τις επιθετικές συμπεριφορές που είχαν αγέλες ζώων προκειμένου να διώξουν από την ομάδα τους κάποιον παρείσακτο. Ο Leymann, το 1990, χρησιμοποίησε τον όρο για να περιγράψει μορφές παρενόχλησης σε οργανισμούς.

Η επιβολή ενός ανθρώπου στη ζωή ενός άλλου, μέσω της μείωσης της προσωπικότητάς του και της ψυχικής του διάλυσης, είναι ένα φαινόμενο αρκετά παλιό και ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που ανακύπτουν στις εργασιακές σχέσεις. Ο εξευτελισμός ενός ατόμου με ταπεινωτικές εκφράσεις και πράξεις είναι δυνατόν να οδηγήσει σε αντίστοιχα αποτελέσματα με τη σωματική βία. Η Hirigoyen, (2002), την χαρακτηρίζει ως ψυχική δολοφονία. Η σύγχρονη εφαρμογή τέτοιων συμπεριφορών γίνεται κυρίως μέσω απαξιωτικών και προσβλητικών εκφράσεων, βλεμμάτων και πράξεων. Ο Dejours (1998) θεωρεί ότι η ηθική παρενόχληση σπάνια συνιστά ατομικό φαινόμενο και τα αίτια της πρέπει να αναζητηθούν στην οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων στον εργασιακό χώρο και, ειδικότερα, στις μεθόδους διοίκησης και μánατζμεντ, στη συμπεριφορά των ιεραρχικά ανώτερων, στην ιδιαίτερη κουλτούρα της επιχείρησης, στις ελλείψεις της στην οργάνωση, στο επαγγελματικό άγχος, στην πολυπλοκότητα και στους ρυθμούς εργασίας.

Από τους συγγραφείς-μελετητές επισημαίνονται δύο βασικές πηγές που ενοχοποιούνται για το φαινόμενο: (α) αιτίες που πηγάζουν από τον εργασιακό χώρο, οι οποίες ωθούν διοικήσεις οργανισμών, μικρότερων επιχειρήσεων ή και μεμονωμένα άτομα να κατευθύνουν ή να ασκούν οι ίδιοι παρενόχληση στο εργασιακό περιβάλλον, με στόχο τη μείωση θέσεων μέσω της παραίτησης ή την επαγγελματική εκμετάλλευση ενός ατόμου και (β) αιτίες που σχετί-

1. Ο κος Μ. Κωνσταντινίδης είναι Κοινωνικός Λειτουργός, Msw, Υποψήφιος Διδάκτωρ στην Κοινωνική Εργασία, UN Buenos Aires, Συνεργάτης ΤΕΙ Αθήνας.
2. Πρόκειται για αποκαλυπτική γερμανική έκθεση για το mobbing. Από τα θύματα, το 98,7% ανέφερε επιπτώσεις στην εργασιακή του απόδοση, το 43,9% αρρώστησε, το 30,8% μετατέθηκε σε άλλες θέσεις εργασίας, το 22,5% παραιτήθηκε και το 14,8% απολύθηκε!
3. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εργασίας (INE) της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (2008:315-319), οι σύγχρονες εξελίξεις σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, που επιτείνουν την ήδη χαλαρή ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα, ναρκοθετούν τα εργασιακά δικαιώματα, που βρίσκονται σε κρίσιμη καμπή, ενώ, όπως αναφέρεται στην τελευταία ετήσια έκθεσή του (2010: 33, 265), δημιουργείται «το κατάλληλο κλίμα για παρεμβάσεις στο καθεστώς εργασίας, που οδηγούν σε μια γενικότερη υποβάθμιση των εργασιακών σχέσεων στη χώρα», με την εντατικοποίηση και την ανασφάλεια στην εργασία, ως επακόλουθα, που προσφέρουν το κατάλληλο έδαφος για την ανάπτυξη διαφόρων παθολογιών.

ζονται με προσωπικά κίνητρα του θύτη, με μια παθολογία στην προσωπικότητα και τη συμπεριφορά του, την οποία η Hirigoyen (2002) ονομάζει διαστροφική, όχι για να καρπωθεί κάποιο επαγγελματικό όφελος, αλλά για να επιβληθεί και να ασκήσει εξουσία. Η Pares Soliva (2006) περιλαμβάνει στα αίτια το προφίλ του θύτη, τον ανταγωνισμό, τις διακρίσεις λόγω ηλικίας⁴, θρησκευτικών ή σεξουαλικών προτιμήσεων, κάποιας αναπηρίας, ενώ η Καρακιουλάφη (2005:89) αναφέρει την εργασιακή ανασφάλεια, που ευνοεί την εκδήλωση τέτοιων συμπεριφορών.

Σοβαρές επιπτώσεις της εργασιακής παρενόχλησης για τα θύματα, όπως έχουν καταγραφεί στη βιβλιογραφία, είναι η αυξημένη δυσκολία συνεργασίας, η μειωμένη αντοχή στο άγχος, η σωματική δυσφορία, οι καταχρήσεις και οι ψυχολογικές αντιδράσεις, οι δυσκολίες στον ύπνο, η κατάθλιψη, η ανάπτυξη διαφόρων μορφών μανίας, η έντονη επιθετικότητα, η σωματική κόπωση ή/και οι τάσεις αυτοκτονίας. Αρνητικές συνέπειες προκύπτουν και για τις επιχειρήσεις-οργανισμούς και σχετίζονται με την αποδοτικότητα και τις οικονομικές επιδόσεις τους, καθώς το επίπεδο απόδοσης ενός εργαζομένου μπορεί να σημειώσει πτώση κατά 80%, όσον αφορά στις ικανότητές του, τις αντιστάσεις του στο εργασιακό άγχος και στην προσοχή του (Zapf et al, 2003). Χώρες όπως η Ιταλία, η Γερμανία και η Σουηδία αναγνωρίζουν την εργασιακή παρενόχληση (mobbing) ως επαγγελματική ασθένεια και πιθανή αιτία πρόκλησης εργατικών ατυχημάτων (Hirigoyen, 2002).

Νομοθετικές ρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) και την Ελλάδα

Οι χώρες-μέλη της Ε.Ε. άρχισαν να περιλαμβάνουν στις νομοθεσίες τους προβλέψεις για την ηθική παρενόχληση από το 1990 και ύστερα. Η Σουηδία μόλις το 1994, με βάση την έρευνα⁵ του Leymann, από την οποία προέκυπτε ότι το 15% των αυτοκτονιών οφείλονταν στο mobbing, έγινε η πρώτη χώρα της Ε.Ε., η οποία θέσπισε νομοθεσία κατά φαινομένων παρενόχλησης στο χώρο εργασίας. Στην Ολλανδία, από το 1994, οι εργοδότες υποχρεώνονται να προστατεύουν τους υπαλλήλους τους από φαινόμενα σεξουαλικής παρενόχλησης αλλά και γενικά επιθετικότητας ή ψυχολογικής βίας στο χώρο εργασίας. Οι νομικές διατάξεις αναφέρουν μια σειρά από ανεπιθύμητες συμπεριφορές, περιλαμβάνοντας τη σεξουαλική παρενόχληση, το «mobbing», το «bulling», το ρατσισμό αλλά και την επιθετικότητα από πελάτες, ασθενείς και εξυπηρετούμενους στο δημόσιο τομέα (Σπιριδάκης 2009:219). Στη Γαλλία, ο ορισμός και η ανάδειξη του φαινομένου από την Hirigoyen (2002) είχε ως αποτέλεσμα, εκτός από την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των επιστημόνων σχετικά με το θέμα, την ευαισθητοποίηση και του πολιτικού κόσμου, ενώ στο Βέλγιο ο νόμος του 2002 (Σπιριδάκης, 2009:220), αναφέρεται γενικότερα στη βία στους εργασιακούς χώρους και πιο συγκεκριμένα στην ηθική και σεξουαλική παρενόχληση, δίνοντας έναν ορισμό παρόμοιο με αυτόν της Hirigoyen. Στη Μεγάλη Βρετανία καθώς και στην Ιρλαν-

δία δεν υπάρχει κάποια νομική ρύθμιση για την εργασιακή παρενόχληση, αλλά λόγω έλλειψης του φαινομένου τα τελευταία έτη, συστήνονται κώδικες καλής πρακτικής, καθορίζονται ποινές και εκδόθηκαν οδηγίες για την πρόληψή του. Αν και σε κανέναν από τους σχετικούς νόμους αυτών των χωρών δεν προβλέπεται κάποιου είδους θεραπεία ή αποκατάσταση της υγείας του θύματος, θεωρείται πολύ σημαντικό το γεγονός και μόνο της αναφοράς στην εργατική τους νομοθεσία. Μέσω της αναφοράς, καταρχάς γίνεται αποδεκτή η ύπαρξη του προβλήματος αλλά και ενθαρρύνεται η συζήτηση για την ηθική παρενόχληση, τόσο μεταξύ των εργαζομένων όσο και μεταξύ του πολιτικού κόσμου.

Στην Ελλάδα, η παρενόχληση σε χώρους εργασίας συνδέεται, περισσότερο σε νομικό επίπεδο, κυρίως, με την προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και κατά συνέπεια, τη δημιουργία διακρίσεων και ανισότητας και όχι με τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία (Σπιριδάκης, 2009). Αυτό που ισχύει, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, στην εργατική νομοθεσία, με σκοπό να προστατεύει τους εργαζόμενους σε θέματα προσβολής της προσωπικότητάς τους, είναι ο νόμος 3304/2005 για την απαγόρευση διακρίσεων εξαιτίας φύλου, εθνικότητας ή γενετήσιου προσανατολισμού, κάτι το οποίο δεν περιλαμβάνει βέβαια το φαινόμενο της ηθικής παρενόχλησης. Αποτελεί δε, νομοθέτημα που έγινε προς συμμόρφωση σε οδηγίες της Ε.Ε. (2000/43, 2000/78 και 2002/73), όπως ορίζει το δίκαιο της Ε.Ε. Στις οδηγίες αυτές η παρενόχληση γενικότερα και η σεξουαλική παρενόχληση πιο ειδικά, προσδιορίζονται ως παράγοντες που δημιουργούν συνθήκες διακρίσεων στους χώρους εργασίας, άμεσων ή έμμεσων (Σπιριδάκης, 2009). Επιπρόσθετη είναι η πρόβλεψη να ισοδυναμεί με απόλυση τυχόν παραίτηση από την εργασία για λόγους προσβολής της αξιοπρέπειας και μειωτικών σχολίων. Αυτό, βέβαια, σε περίπτωση που η διοίκηση της επιχείρησης δεν αποδέχεται την προσβολή προς τον εργαζόμενο, θα πρέπει να αποδειχθεί δικαστικά, κάτι το οποίο προϋποθέτει τη μαρτυρία και άλλων συναδέλφων για τα περιστατικά παρενόχλησης. Οι εργαζόμενοι που έχουν γίνει αποδέκτες μειωτικών σχολίων, είτε αυτό πρόκειται για επαναλαμβανόμενα περιστατικά -οπότε συνιστά ηθική παρενόχληση- είτε για μεμονωμένα, μπορούν να βασιστούν όχι σε νόμους της εργατικής νομοθεσίας αλλά σε νόμους που αφορούν γενικότερα στην προστασία της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας, όπως το άρθρο 2, παρ. 1 του Συντάγματος για την προστασία και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και το άρθρο 5 παρ. 1 για την προστασία της προσωπικότητας, τα οποία αποτελούν και βασικές αρχές του ελληνικού Συντάγματος.

Σε κάθε περίπτωση ηθικής παρενόχλησης, η καλή γνώση και χρήση των εθνικών και κοινοτικών νόμων από πλευράς των θυμάτων, θα μπορούσε θεωρητικά να λύνει αρκετά προβλήματά τους, γιατί εκτός του ότι τους εξασφαλίζει κάποια οικονομικά μέσα για το διάστημα της ανεργίας λόγω της φθοράς που υπέστησαν, τους διατηρεί, επίσης,

4. Τα κρούσματα της ηθικής παρενόχλησης αυξάνονται σε ηλικίες άνω των 50 ετών (Iñaki y Zabala, 2001, Pares Soliva 2002).

5. Πολύ σημαντικό στοιχείο είναι, πως σε κάποιες χώρες, αιτία για να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση αποτέλεσαν επιστημονικές έρευνες σχετικά με το φαινόμενο, οι οποίες έτυχαν μεγάλης απήχησης και ενδιαφέροντος (π.χ. Σουηδία, Γαλλία).

σε διαδικασία επίλυσης της διαφοράς με τον επιτιθέμενο και αποκατάστασης της ηθικής βλάβης που βίωσαν. Ένα αρνητικό στοιχείο, όσον αφορά στη δικαστική διάσταση του θέματος, είναι πως σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. οι οποίες έχουν θεσπίσει σχετική νομοθεσία, οι περιπτώσεις που έχουν τελικά φτάσει στη δικαιοσύνη είναι λίγες σε αριθμό. Η νομοθετική ρύθμιση πάντως, ακριβώς για την προστασία από το φαινόμενο της ηθικής παρενόχλησης, κρίνεται απαραίτητη και στην Ελλάδα, αφού θα αποτελούσε ένα είδος ελάχιστης πρόληψης και θα προέβλεπε τρόπους επίλυσης και αποκατάστασης της αξιοπρέπειας και της υγείας των θυμάτων. Επιπλέον, η διεξαγωγή ερευνών⁶ για την καλύτερη κατανόηση των διαφόρων παραμέτρων του φαινομένου, την έκτασή του σε υπηρεσίες και οργανισμούς και των, εκ μέρους της πολιτείας, προτάσεων και εφαρμογών μέτρων θεωρείται επιβεβλημένη.

Η ηθική παρενόχληση ως τομέας άσκησης της Κοινωνικής Εργασίας

Η Κοινωνική Εργασία, ως επιστήμη εφαρμογής, μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη, προτείνοντας μέσα και τεχνικές από τη μεθοδολογία και την πρακτική της με ομάδες και οργανισμούς αλλά και παρεμβαίνοντας ενεργά σε περιπτώσεις εργασιακής παρενόχλησης που βρίσκονται σε εξέλιξη. Οι κοινωνικοί λειτουργοί φροντίζουν άτομα με κοινωνικές ανάγκες και, επιπλέον, το επάγγελμα διαθέτει εξειδικευμένα μοντέλα παρέμβασης, ενδυνάμωσης και χειραφέτησης προσωπικών και ατομικών μέσων και πόρων για μια δεδομένη προβληματική κατάσταση. Επίσης, η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας απέναντι σε αυτό το φαινόμενο περιλαμβάνεται αλλά και επιβάλλεται από τη φιλοσοφία και τη δεοντολογία του επαγγέλματος, καθώς και από τον ορισμό της γενικής συνέλευσης της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικών Λειτουργών που αναφέρει ότι: «το επάγγελμα της κοινωνικής εργασίας προωθεί την κοινωνική αλληλαγή, την επίλυση προβλημάτων στις ανθρώπινες σχέσεις, την ενδυνάμωση και την απελευθέρωση των ατόμων για να αυξήσουν την ευημερία τους κτλ.» (IASSW & IFSW, 2000). Διατυπώνοντας την Κοινωνική Εργασία ως μια επιστήμη εφαρμογής κατάλληλη για να παρέμβει στην ηθική παρενόχληση, αυτό θα πρέπει να κατανοηθεί χωρίς τη μείωση της αξίας της εργασίας των άλλων επαγγελματιών υγείας και χωρίς τη μείωση της αξίας των νομικών. Θα πρέπει να νοηθεί, όπως ακριβώς και στις περιπτώσεις της παρέμβασης των κοινωνικών λειτουργών στην τρίτη ηλικία, την αναπηρία, στις μειονότητες κ.α., δηλαδή σε όλα εκείνα τα άτομα και τις ομάδες που δεδομένων συγκεκριμένων περιστάσεων βρίσκονται σε καταστάσεις κοινωνικής ανισότητας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κοινωνική εργασία είναι μια επιστήμη που ασχολείται με τη μελέτη και το μετασχηματισμό μιας καθορισμένης κοινωνικής πραγματικότητας,

δια μέσου της μεθοδολογίας της. Η μέθοδός της δομείται σε πέντε φάσεις: την έρευνα, τη διάγνωση, το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση. Αυτές οι φάσεις αποτελούν και τα στάδια που ακολουθεί ο κοινωνικός λειτουργός στην προσπάθειά του να υποστηρίξει άτομα που υπόκεινται σε καταστάσεις εργασιακής παρενόχλησης. Με την έρευνα, στις περιπτώσεις της ηθικής παρενόχλησης, ο κοινωνικός λειτουργός συλλέγει όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες από το θύμα, την οικογένεια και το εργασιακό του περιβάλλον, με σκοπό να κάνει μια καλή διάγνωση. Η κοινωνική διάγνωση συνίσταται στην κατανόηση της κατάστασης του προσώπου και συνεπάγεται το στοχασμό και την αξιολόγηση πάνω σε τρία αλληλοσχετιζόμενα στοιχεία: το πρόσωπο, το πρόβλημα και την κατάσταση, με σκοπό την εδραίωση υποθέσεων για την παρέμβαση. Η διαδικασία της διάγνωσης στην κοινωνική εργασία γίνεται με τρόπο ταυτόχρονο με την παρέμβαση και όντας μέρος της παρέμβασης. Η παρέμβαση περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την εφαρμογή - πραγματοποίηση των συνιστώμενων δράσεων. Πρώτα, εγκαθιδρύει επαγγελματική σχέση και στη συνέχεια πραγματοποιεί το πλάνο της παρέμβασης με το άτομο, σε σχέση πάντα με την προσωπική εμπλοκή τού ενδιαφερομένου και τη συμπερίληψη και του περιβάλλοντός του. Η αξιολόγηση είναι μια συνεχής διαδικασία στην οποία αναλύεται ο βαθμός της επίτευξης πραγματοποίησης των προτεινόμενων σκοπών και στόχων στο σχέδιο της παρέμβασης και το ενδιαφερόμενο άτομο συμμετέχει με τον επαγγελματία ή τους επαγγελματίες που παρεμβαίνουν.

Υγεία: Κομβική σύνδεση κοινωνικής εργασίας και ηθικής παρενόχλησης

Το mobbing δεν είναι μόνο θέμα εργασιακό, αφού οι συνέπειες είναι κυρίως ψυχοκοινωνικές και τα αίτια δεν είναι αποκλειστικά εργασιακά. Η ψυχοκοινωνική πλευρά συνίσταται στον τρόπο που πρέπει να παρέμβει ο κοινωνικός λειτουργός, πετυχαίνοντας την επανασύνδεση του θύματος με πιο υγιή περιβάλλοντα και πρακτικές και την επώδυνη των τραυμάτων δια μέσου καλών επιλεγμένων μοντέλων παρέμβασης σε ατομική βάση. Μέσω της σχέσης που αναπτύσει με τον επαγγελματία, το προσβεβλημένο άτομο υποστηρίζεται ώστε να επανακτήσει την ασφάλεια και την αυτοεκτίμηση, αναλύοντας και κατανοώντας αυτό που έχει βιώσει. Επίσης, κατά τη διάρκεια των συνεδριών, στηρίζεται στο να αναλύσει και να αναγνωρίσει τους τρόπους που εκφράζεται το άγχος και οι άμυνές του. Όλα αυτά με σκοπό το θύμα ν' αντιληφθεί ότι μπορεί να ασκήσει ένα βέβαιο έλεγχο πάνω σε αυτό που του συμβαίνει και να θυμηθεί τις λεπτομέρειες των γεγονότων που παρήγαγαν το τραύμα, με σκοπό να το ξεπεράσει. Η ατομική παρέμβαση δεν τελειώνει με το πιθανό τέλος της παρενόχλησης αλλά συνεχίζεται και βοηθάει στο να μείνει ανενεργή.

Ο κοινωνικός λειτουργός στον τομέα της υγείας, ασχολείται με την έρευνα των κοινωνικών παραγόντων που επηρε-

6. Τέτοιες περιπτώσεις έρευνας αποτελούν, π.χ. η έρευνα σε υπαλλήλους τραπεζών (Μ. Σπυριδάκης, 2009) και η έρευνα με νοσηλευτές/τριες στα ελληνικά Τμήματα Επειγόντων Περιστατικών, η οποία κατέδειξε ότι οι συγκρούσεις που συνιστούν εργασιακή παρενόχληση μεταξύ συναδέλφων, εμφανίζονται σε ποσοστό της τάξεως του 24%. (Νέφιλα, Γκούζου, Κοίλοβός και συν., 2004).

7. Οι Ege & Lancioni (1998), κάνουν λόγο για συνειδητοποίηση από την πλευρά του θύματος, του φαινομένου και την έκφραση αιτήματος για βοήθεια προς επαγγελματίες, οι οποίοι βρίσκονται έξω από τον εργασιακό χώρο.

άζουν ή σχετίζονται με το δίπολο «υγεία-ασθένεια», για να στηρίξει τον ασθενή στην προσπάθειά του να ανακτήσει την κατάσταση της υγείας που είχε πριν την εμφάνιση των συμπτωμάτων ή και να τη βελτιώσει ακόμα περισσότερο. Όταν ο κοινωνικός λειτουργός εμπλέκεται στη φροντίδα των θυμάτων του mobbing, θα πρέπει να παρέμβει, εκτός από τους προαναφερόμενους παράγοντες, στους ίδιους τους ψυχοκοινωνικούς παράγοντες της ηθικής παρενόχλησης, έτσι ακριβώς όπως είναι καταγεγραμμένοι στον ορισμό της επαγγελματικής του δραστηριότητας. Η ηθική παρενόχληση στην εργασία θεωρείται ψυχοκοινωνικός κίνδυνος για την υγεία στην εργασία και γι' αυτό, η πλειοψηφία των φυσικών εκφράσεων της ασθένειας έχουν ψυχοκοινωνικά αίτια. Τα θύματα του mobbing, συνήθως προσέρχονται στον ιατρό για να λάβουν αγωγή για την συμπτωματολογία τους. Ο ιατρός είναι εκείνος που διακρίνει την κάμψη της απόδοσης και συντάσσει την αγωγή. Αυτή είναι μια μοναδική ευκαιρία για να παρέμβει ο κοινωνικός λειτουργός του τομέα της υγείας, να συγκαταστήσει την συναισθηματική ταλαιπωρία και τον ψυχικό πόνο, ξεκινώντας μια θεραπεία κοινωνικής παρέμβασης.

Η ειδική αναφορά ως κοινωνική εμπειρογνομosύνη σε θέματα εργασιακής παρενόχλησης

Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να μεσολαβήσει σε περιπτώσεις mobbing, τόσο στην παρέμβαση όσο και στη δικαστική υπεράσπιση των δικαιωμάτων των θυμάτων, μέσω της έκθεσης κοινωνικής πραγματογνωμοσύνης. Με τον όρο κοινωνική πραγματογνωμοσύνη εννοείται η ειδική αναφορά (έκθεση) που προκύπτει από την κοινωνική έρευνα και το κοινωνικό ιστορικό που συντάσσουν οι κοινωνικοί λειτουργοί κατά τη διάρκεια της εργασίας τους με τους προσερχόμενους στις κοινωνικές υπηρεσίες. Μαζί με άλλους ειδικούς: ιατρούς εργασίας, ψυχολόγους, γραφολόγους, δικηγόρους/νομικούς είναι ο επαγγελματίας που οφείλει να δρα για να προσφέρει με την έρευνα και τη γνώμη του σε συγκεκριμένα σημεία των διαφόρων φάσεων της διαδικασίας σε περίπτωση που το θέμα φτάσει σε δικαστική διερεύνηση. Έχει τη δυνατότητα να συντάξει λεπτομερείς εκθέσεις ή αναφορές προς βοήθεια του ατόμου που βλάπεται. Μολονότι το δίκαιο ήταν πάντα ένας τομέας όπου κυριαρχούσαν οι νομικοί, οι διαφορετικές ειδικότητες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση και την αξιολόγηση περισσότερο ολοκληρωμένων και αντικειμενικών αποφάσεων της δικαιοσύνης.

Βασικό εργαλείο του κοινωνικού λειτουργού είναι η συνέντευξη. Είναι το πρώτο τεχνικό εργαλείο που χρησιμοποιείται -και οφείλει να συνδυάζεται με έναν υψηλό βαθμό εμπάθουσας-, με παράλληλες συνεντεύξεις που προσδίδουν αξιοπιστία και εγκυρότητα στην πληροφόρηση που διατίθεται. Ακολουθεί ο σχηματισμός έκθεσης που θα συντάσσεται σε τρία μέρη, το πρώτο με στοιχεία ταυτότητας, το δεύτερο

θα περιλαμβάνει μια ανάλυση της πρότερης κατάστασης και τις αιτίες για την κινητοποίηση της πραγματογνωμοσύνης και το τρίτο θα αναφέρεται στις συνέπειες/επιπτώσεις και θα εξηγηθεί ως βάση για μια δυνατή εκτίμηση της βλάβης στο θύμα. Αναλυτικότερα, στο πρώτο μέρος μπορεί να περιγράφεται το ενδιαφερόμενο άτομο (θύμα) και μετά να παρουσιάζεται το οικογενειακό οργανόγραμμα. Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος, το γεγονός που έχει προκαλέσει την αναφορά/έκθεση, δηλαδή πώς ήταν αυτό το άτομο πριν την παρενόχληση και πώς ήταν στο εργασιακό περιβάλλον. Στο τρίτο μέρος να αναλύεται η σημερινή κατάσταση και το στενό περιβάλλον του και μια αξιολόγηση⁸ του κοινωνικού λειτουργού. Η ειδική κοινωνική αναφορά, μπορεί να περιέχει πληροφόρηση πάνω στο οικογενειακό ιστορικό και το κοινωνικό πλαίσιο, το τωρινό κοινωνικό σύστημα, στις σχέσεις του ατόμου και της οικογένειας με θεσμούς, υπηρεσίες, ομάδες ή κοινότητες, σε δεδομένα υγείας, εργασιακές και επαγγελματικές μεταβλητές, στο οικονομικό πλαίσιο, σε παράλληλες πληροφορίες, προκαταρκτική αξιολόγηση και ερμηνευτική κοινωνική διάγνωση, σε συμπεράσματα και προτάσεις/εισηγήσεις, σε οικονομική εκτίμηση (αν ενδείκνυται) και, τέλος, σε λεπτομερή αξιολόγηση.

Η μεθοδολογία της παρέμβασης βασίζεται σε ατομικές συνεντεύξεις, οικογενειακές και ομαδικές, στο σπίτι ή το γραφείο, σε επαφές και συναντήσεις με πηγές πληροφόρησης, σε παρατήρηση του περιβάλλοντος, σε ανάλυση εγγράφων ή και βοηθητικά γραφήματα αναπαράστασης της κατάστασης. Όπως βεβαιώνει η Couce-Freire (2008), οι εκθέσεις κοινωνικής πραγματογνωμοσύνης κάθε μέρα και περισσότερο χρησιμοποιούνται από τους δικηγόρους μιας και βασίζονται σε αυτές για το σχεδιασμό των αιτημάτων προς το δικαστήριο.

Δημιουργία Τηλεφωνικής Γραμμής (Τ.Γ.) - Μια πρόταση έρευνας & παρέμβασης

Η δημιουργία μιας εξειδικευμένης Τ.Γ. θα μπορούσε να λειτουργήσει στο πλαίσιο διεύρυνσης της γνωστοποίησης του φαινομένου αλλά και μιας έρευνας-δράσης για πιο ολοκληρωμένη παρέμβαση. Η φιλοσοφία της θα ακολουθεί τις αρχές που δίδουν και τις άλλες Τ.Γ., όσον αφορά στην ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα. Η λειτουργία της γραμμής θα έχει ως στόχους αφενός μεν την καταγραφή, την επεξεργασία των αιτημάτων και τη διαφορική διάγνωση του mobbing από άλλες εργασιακές παθολογίες και, αφετέρου, την παροχή συναισθηματικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης των χρηστών, πριν παραπεμφθούν σε υπηρεσίες⁹ που μπορούν να αναλάβουν την κάθε περίπτωση. Προτείνεται αυτή η παρέμβαση-πιλότος να λειτουργήσει με προσωπικό ένα ιατρό εργασίας, ένα κοινωνικό λειτουργό, ένα ψυχίατρο και ένα γραμματέα με γνώσεις υποστήριξης/επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων. Η αξιολόγηση του παραπάνω εγχειρήματος, (ανατροφο-

8. Σύμφωνα με την Couce-Freire (2008), αυτό είναι απαραίτητο γιατί εξηγηθεί δικηγόρους, δικαστές και εισαγγελείς, στο να εκδώσουν ή να εγκρίνουν αποφάσεις εξαιρετικά αυστηρές και έτσι περισσότερο «ανθρώπινες». Η νομική επιστήμη βοηθάει... αλλά σε κάποιες περιπτώσεις αποδεικνύεται άκαμπτη για να εφαρμοστεί σε διαφοροποιημένες καταστάσεις!

9. Στο υπάρχον δίκτυο της χώρας, το ενδιαφερόμενο άτομο μπορεί να απευθυνθεί σε Κέντρα Ψυχικής Υγείας/Υγιεινής, Κοινωνικές Υπηρεσίες ασφαλιστικών ταμείων, νοσοκομείων, αλλά και ενδεχομένως σε κοινωνικούς λειτουργούς των νέων καθημερινών Δήμων, των οποίων η τελική σύνταξη του καθηκοντολογίου βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη.

δότηση), θα οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα, τόσο για την εξέλιξη και αναδημιουργία της Τ.Γ.-πιλότου όσο και για περαιτέρω επιστημονική μελέτη και τρόπους παρέμβασης από το φορέα που θα την υλοποιήσει. Π.χ. θα μπορούσε να λειτουργήσει στο πλαίσιο του Κέντρου Υγείας και Υγιεινής του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), που έχει ως βασικό στόχο την προαγωγή της εργασιακής υγείας, μέσω της διερεύνησης των εργασιακών συνθηκών και των επιπτώσεών τους στην κατάσταση υγείας των εργαζομένων (Ιστοσελίδα ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., 2010).

Επίλογος

Η ανάδυση του φαινομένου της παρενόχλησης στην εργασία μπορεί να ερμηνευτεί με δυο τρόπους: α) ως μια αύξηση βίαιων πρακτικών της σύγχρονης κοινωνίας, παρακινούμενων από εργασιακές σχέσεις που διακρίνονται από επισφαλείς συνθήκες εργασίας και οδόνα και μεγαλύτερη ανασφάλεια, αλλά και β) μπορεί να ερμηνευτεί ως έκφραση απόκρουσης στην υποταγή, απέναντι σε οποιαδήποτε άσκηση βίας. Αν διαδοθεί η ύπαρξη του φαινομένου, θα βοηθήσει την κοινωνία να εξοργιστεί από την ανεκτικότητα στο εργασιακό περιβάλλον. Η παρενόχληση είναι ένα φαινόμενο τρομακτικό γιατί είναι απάνθρωπο κι όταν μια τέτοια ασύμμετρη και καταστροφική αλληλεπίδραση μεταξύ δύο ατόμων αρχίζει, το μοναδικό που συμβαίνει είναι να ενισχύεται βαθμιαία, εκτός κι αν παρέμβει εξωτερικά και ενεργητικά ένα τρίτο πρόσωπο¹⁰. Οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζεται να μπορούν να ανταποκριθούν καθημερινά σε νέες προκλήσεις και επεισόδες, ανακύπτουσες κοινωνικές καταστάσεις και το mobbing αντιπροσωπεύει μια τέτοια κατάσταση. Η ανανέωση της κοινωνικής εργασίας περνάει από ένα ιδανικό προώθησης των ατόμων στη χειραφέτηση, ένα σχέδιο απελευθερωτικό, που παράγει την κοινωνική αλλαγή και κάτω από αυτή την άποψη ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι ρόλος ενός καταλυτικού φορέα αλλαγής. Η ενασχόληση του κοινωνικού λειτουργού με το mobbing είναι μια πρό(σ)κλήση στη φροντίδα ατόμων που χρειάζονται στήριξη, στα θύματα ενός μεταμοντέρνου είδους κοινωνικού αποκλεισμού, εγγενούς και ανατροφοδοτούμενου δομικού χαρακτηριστικού μιας παγκοσμιοποιημένης, παρηκμασμένης οικονομικής συνθήκης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Couce-Freire, P. (2008). *Compartir lo social y lo juridico en favor de la sociedad. Servicios sociales y politica social*, 85, 46-53.

Dejours, C., (1998). *La souffrance en France. La banalisation de l injustice sociale*, Paris, Seuil.

Δρίβας, Σ. (2002). Το σύνδρομο mobbing στην εργασία. *Πετρελαιοειδή-Διαλιστήρια & χημική βιομηχανία*, 9^ο, 8-9.

Ege & Lancioni (1998). *Stress e Mobbing*, Bologna: Pitagora

Hirigoyen, M. F. (2003). *Ηθική παρενόχληση-Η κρυμμένη βία στην καθημερινή ζωή*, μτφ. Μαριλένα Γεωργιάδου. Αθήνα: Πατάκης.

Hirigoyen, M. F. (2002). *Ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας*, μτφ. Ασπασία Σιγάλα, Αθήνα: Πατάκης.

IASSW & IFSW (2000). Γενική συνέλευση της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW) και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικών Λειτουργών (IFSW), Μόντρεαλ, Καναδάς.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, (2008). *Οι εργασιακές σχέσεις στην Ευρώπη και στην Ελλάδα*, Ετήσια Έκθεση 2008, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, (2010). *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Ετήσια Έκθεση 2010, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ.

Iñaki, P. y Zabala, M., (2001). *Mobbing. Como sobrevivir al acoso psicológico en el trabajo*, España, Tέρrea.

Ιστοσελίδα ΕΛΙΝΥΑΕ, (2010). <http://www.elinyae.gr/el/index.jsp> (Πρόσβαση 14.10.2010)

Καρακιουλάφη, Χ. (2003). Ψυχολογική και ηθική παρενόχληση στους χώρους εργασίας: ορισμοί του προβλήματος, θεσμική αντιμετώπιση του και εμπλοκή των φορέων εκπροσώπησης των εργαζομένων στη διαχείριση και αντιμετώπισή του. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, 32, 21-37.

Leymann, H. (1996). *Mobbing: La persecution au travail*. Paris:Seuil.

Meschkutat, B., Stackelbeck, M. et Langenhoff, G. (2002). *Der Mobbing-Report*. Sozialforschungsstelle, Dortmund.

Νέλλη, Π., Γκούζου Μ., Κολλοβός Π. και συν. (2004). Νοσηλευτές ΤΕΠ και επεισόδια βίας-Επιπτώσεις στην διοίκηση. 6^ο Πανελλήνιο συνέδριο Management υπηρεσιών υγείας, Αλεξανδρούπολη, 9 Οκτωβρίου 2004.

Pares Soliva, M. (2002). Peritacion social. La ayuda en los procesos judiciales por mobbing. *Jurisprudencia argentina*, 3, 57-64.

Pares Soliva, M. (2006). La intervenció con víctimas de acoso moral. I Congreso Nacional de la Mediación en las situaciones de mobbing. Oviedo, Junio <http://www.acosomoral.org/pdf/Oviedo.PDF> (Πρόσβαση 1.7.2010)

Scialpi, D. (1999). *Violencias en la administración pública, Casos y Miradas para pensar la administración Pública cómo ámbito laboral*. Buenos Aires:Catálogos.

Σπυριδάκης, Μ. (2009). *Εξουσία και παρενόχληση στην εργασία*. Αθήνα: Διόνικος

Ventin-Lorenzo, E. (2007). El mobbing como delito. Prevenir o lamentar. <http://evaventin.com> (Πρόσβαση, 2/03/2010.

Zapf, D., Einarsen, S., Hoel, H., and Varta, M., (2003). «Empirical Findings on Bullying in the Workplace. In bullying and emotional abuse in the workplace», In: S. Einarsen, H.

Σημείωση: Το παραπάνω θέμα παρουσιάστηκε στο 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Υγεία και την Ασφάλεια της Εργασίας «η πρόληψη συμφέρει όλους», το οποίο διοργάνωσε το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στις 29-30 Νοεμβρίου του 2010 στην Αθήνα.

10. Όπως σημειώνει ο Leymann (1996), εάν σε κάποια στιγμή της διαδικασίας της παρενόχλησης κάποιος με βέβαιη εξουσία και δύναμη αντιδράσει με υγιή τρόπο, η παρενόχληση σταματά.

Η Ευρωπαϊκή Εκστρατεία της Επιτροπής Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) για την εκτίμηση κινδύνου κατά τη χρήση χημικών ουσιών

Επιμέλεια: Ιωάννα Παπαϊωάννου, Δημήτρης Ιωάννου¹

Εισαγωγή

Η Επιτροπή Ανωτέρων Επιθεωρητών Εργασίας (Senior Labour Inspectors Committee - SLIC) ξεκίνησε το 2010 μία ευρωπαϊκή εκστρατεία επικοινωνίας, πληροφόρησης και ελέγχων με θέμα την εκτίμηση κινδύνου κατά τη χρήση επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας. Η εκστρατεία πραγματοποιήθηκε σε 25 κράτη-μέλη της ΕΕ και τη Νορβηγία με σύνθημα «Επικίνδυνες ουσίες: Ενημέρωση, Πρόληψη, Προστασία» και συντονιστή την Πορτογαλική Αρχή για τη Βελτίωση των Εργασιακών Συνθηκών (ACT).

Ως κοινή ομάδα-στόχος της δράσης επιλέχθηκαν μικρομεσαίες επιχειρήσεις που απασχολούν έως 50 εργαζόμενους, από τις οποίες κάθε κράτος-μέλος είχε τη δυνατότητα να εστιάσει, κατ' επιλογήν, σε έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους κλάδους επιχειρήσεων:

- Ξυλουργεία και επιπλοποιεία
- Συνεργεία αυτοκινήτων
- Αρτοποιεία
- Στεγνοκαθαριστήρια
- Βιομηχανικό καθαρισμό

Στόχος της εκστρατείας ήταν να ευαισθητοποιήσει τους εργοδότες ως προς τη σπουδαιότητα της εκτίμησης κινδύνου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους ώστε να υιοθετήσουν ασφαλείς μεθόδους εργασίας κατά τη χρήση επικίνδυνων ουσιών αλλά και να αυξήσει τη συμμόρφωση με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη χρήση επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας. Επίσης, μέσω της διάχυσης της πληροφόρησης και σε συνδυασμό με τη δυναμική των ελέγχων, στόχευε να επιτύχει την υιοθέτηση της χρήσης καλών πρακτικών και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας ως προς την έκθεση των εργαζομένων σε επικίνδυνες ουσίες.

Η εκστρατεία επικοινωνίας και πληροφόρησης

Η εκστρατεία επικοινωνίας και πληροφόρησης ξεκίνησε το πρώτο και συνεχίστηκε και το δεύτερο εξάμηνο του 2010, ενώ η διάθεση του παραγόμενου έντυπου και του ηλεκτρονικού υλικού συνεχίζεται και κατά το έτος 2011.

Δεδομένου ότι οι ομάδες-στόχοι ήταν οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες μικρομεσαίων επιχειρήσεων, θεωρήθηκε σημαντικό η παρεχόμενη πληροφόρηση να είναι ευκόλως κατανοητή και το περιεχόμενό της να είναι κυρίως πρακτικής φύσης. Επιλέχθηκαν έτσι τα ακόλουθα εργαλεία διάδοσης της πληροφόρησης:

- Η δημιουργία ενός λογότυπου, ενός σχετικού συνθήματος και η σχεδίαση μιας μασκότ, η οποία προσαρμόστηκε σε κάθε κλάδο επιχειρήσεων.

- Η έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων για κάθε κλάδο επιχειρήσεων, τα οποία περιλαμβάνουν χρήσιμες πληροφορίες για τους κινδύνους κατά τη χρήση χημικών ουσιών, τα συνιστώμενα μέτρα πρόληψης και παραδείγματα καλών πρακτικών για κάθε κλάδο.
- Η έκδοση αφισών, οι οποίες είχαν στόχο να μεταφέρουν, με εικόνες και συνθήματα, την πληροφόρηση σε όλους τους εργαζομένους, ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου.
- Η δημιουργία μιας ιστοσελίδας (www.chemicalscampaign.eu), η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες για την εκστρατεία, τα φυλλάδια και τις αφίσες σε ηλεκτρονική εκτυπώσιμη μορφή και παραδείγματα καλών πρακτικών. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα βρίσκεται αναρτημένο διαδραστικό εκπαιδευτικό παιχνίδι, καθώς και ερωτηματολόγιο αυτο-αξιολόγησης, το οποίο θα βοηθήσει τη μικρή επιχείρηση να αναγνωρίσει τους κινδύνους κατά τη χρήση επικίνδυνων ουσιών.

Η ομάδα συντονισμού ενθάρρυνε την ανάληψη κοινών δράσεων των επιθεωρήσεων εργασίας με τους κοινωνικούς εταίρους σε κάθε κράτος-μέλος, θεωρώντας ότι οι εκπρόσωποι των τομέων μπορούν να παίξουν αποφασιστικό ρόλο στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

¹ Η κα Ι. Παπαϊωάννου και ο κος Δ. Ιωάννου εργάζονται στη Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης του Σ.ΕΠ.Ε.

Εικόνα 1. Αφίσες που εκτυπώθηκαν στο πλαίσιο της εκστρατείας

Εικόνα 2. Η ιστοσελίδα της εκστρατείας

Εικόνα 3. Το διαδραστικό εκπαιδευτικό παιχνίδι

Η εκστρατεία ελέγχων

Στη δεύτερη φάση της εκστρατείας, πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι στους χώρους εργασίας, με στόχο αφενός να προωθηθεί η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και αφετέρου να ελεγχθεί η εφαρμογή των μέτρων πρόληψης στο χώρο εργασίας αναφορικά με τη χρήση επικίνδυνων ουσιών.

Η εκστρατεία ελέγχων διεξήχθη από το Σεπτέμβριο έως το Νοέμβριο του έτους 2010 σε όλα τα κράτη που συμμετείχαν στην εκστρατεία με τη χρήση ενός κοινού πίνακα συλλογής δεδομένων, ο οποίος εστίαζε:

- Στο σύστημα διαχείρισης κινδύνου της επιχείρησης, και ιδίως:
 - ο στην ύπαρξη ολοκληρωμένης γραπτής εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου
 - ο την ύπαρξη συστήματος εξαερισμού/απαγωγής παραγόντων
 - ο την κατάλληλη αποθήκευση των χημικών ουσιών
 - ο την παροχή και τη χρήση κατάλληλων Μέσων Ατομικής Προστασίας.
- Στην έκθεση των εργαζομένων στις συχνότερα πα-

ρούσες επικίνδυνες ουσίες ανά κλάδο, δηλαδή:

- ο για τα ξυλουργεία, σε διαλυτές, βερνίκια, κόλλες, σκόνη ξύλου και συντηρητικά
- ο για τα αρτοποιεία, σε σκόνη αλεύρου, υγρά συστατικά και χημικά καθαρισμού
- ο για τα συνεργεία αυτοκινήτων, σε ισοκυανικές βαφές, καυσαέρια, έλαια και διαλύτες
- ο για τα στεγνοκαθαριστήρια, σε περχλωροαιθυλένιο, άλλους καθαριστικούς παράγοντες και οργανικούς διαλύτες
- ο για το βιομηχανικό καθαρισμό, σε οξέα, υποχλωρίτες και υδροξείδια.
- Σε θέματα σήμανσης και πληροφόρησης, και ειδικότερα:
 - ο στην ύπαρξη ετικετών με την απαραίτητη σήμανση πάνω στα δοχεία και
 - ο την ύπαρξη Δελτίων Δεδομένων Ασφαλείας.

Κάθε κράτος-μέλος επέλεξε έναν ή περισσότερους κλάδους επιχειρήσεων από τους τομείς-στόχους της εκστρατείας λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά και τις τυχόν ιδιαιτερότητες της εθνικής τους οικονομίας. Κατά τη διάρ-

κεια των ελέγχων, πραγματοποιήθηκε από τους επιθεωρητές εργασίας η παροχή της απαιτούμενης πληροφόρησης καθώς και η συλλογή παραδειγμάτων καλών πρακτικών.

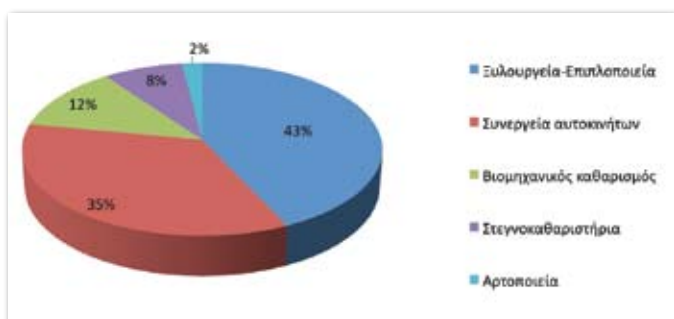
Συνολικά αποτελέσματα της πανευρωπαϊκής εκστρατείας

Στην εκστρατεία συμμετείχαν **26** ευρωπαϊκά κράτη. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται ακολουθώντας αφορούν στα συνολικά αποτελέσματα **22** κρατών.

Συνολικά κατά τη διάρκεια της εκστρατείας επικοινωνίας και πληροφόρησης, τυπώθηκαν **129.515 ενημερωτικά φυλλάδια** και **16.936 αφίσες**. Οι ενημερωτικές δράσεις που πραγματοποιήθηκαν σε όλα τα κράτη περιέλαβαν τη **διοργάνωση 166 σεμιναρίων και ημερίδων** και **22 ενημερωτικών εκδηλώσεων σε σχολεία**.

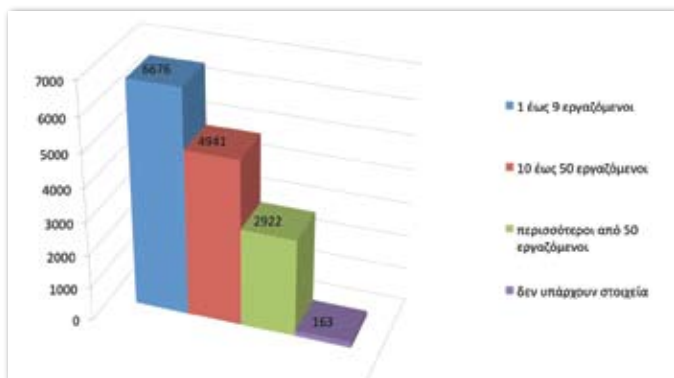
Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας ελέγχων, πραγματοποιήθηκαν συνολικά στα 22 ευρωπαϊκά κράτη **14.702 έλεγχοι σε χώρους εργασίας**, στους οποίους απασχολούνταν συνολικά περίπου **200.000 εργαζόμενοι**.

Οι χώροι εργασίας που ελέγχθηκαν αφορούσαν κατά 43% τον τομέα των ξυλουργείων και επιπλοποιείων, 35% τον τομέα των συνεργείων αυτοκινήτων, 12% τον τομέα βιομηχανικού καθαρισμού, 8% τα στεγνοκαθαριστήρια και 2% τα αρτοποιεία.

Διάγραμμα 1. Ποσοστιαία κατανομή ελέγχων ανά κλάδο επιχειρήσεων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν αφορούσε σε επιχειρήσεις με μικρό αριθμό εργαζομένων. Αναλυτικότερα, σε 6.676 ελεγχθέντες

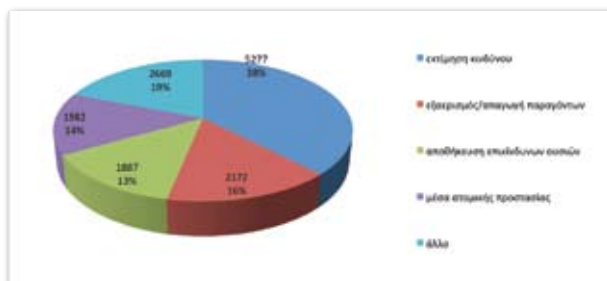

Διάγραμμα 2. Ελεγχθέντες χώροι εργασίας ανά αριθμό απασχολούμενων.

χώρους εργασίας (ποσοστό 45% επί του συνόλου των ελέγχων) απασχολούνταν 1 έως 9 εργαζόμενοι, σε 4.941 ελεγχθέντες χώρους εργασίας (ποσοστό 34% επί του συνόλου των ελέγχων) απασχολούνταν 10 έως 50 εργαζόμενοι ενώ σε 2.922 ελεγχθέντες χώρους εργασίας (ποσοστό 20% επί του συνόλου των ελέγχων) απασχολούνταν περισσότεροι από 50 εργαζόμενοι.

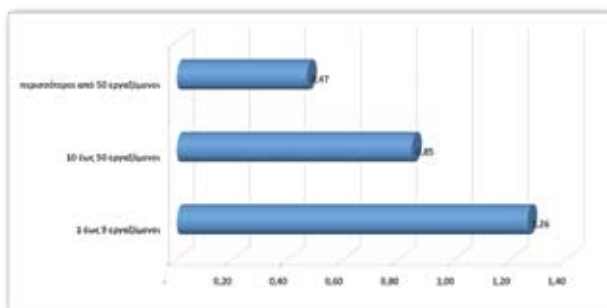
Κατά τους ελέγχους διαπιστώθηκαν οι ακόλουθες παραβάσεις (μη συμμόρφωση) σε σχέση με τη διαχείριση κινδύνου:

- Μη ύπαρξη ολοκληρωμένης γραπτής εκτίμησης κινδύνου σε ποσοστό 36% επί των ελέγχων (και 38% επί του συνόλου των παραβάσεων)
- Μη ύπαρξη κατάλληλου συστήματος εξαιρισμού/απαγωγής παραγόντων σε ποσοστό 15% επί των ελέγχων (και 16% επί του συνόλου των παραβάσεων)
- Μη κατάλληλη αποθήκευση των επικίνδυνων ουσιών σε ποσοστό 13% επί των ελέγχων (και του συνόλου των παραβάσεων)
- Παραβάσεις που σχετίζονται με την παροχή ή τη χρήση των Μέσων Ατομικής Προστασίας σε ποσοστό 14% επί των ελέγχων (και του συνόλου των παραβάσεων)

Διάγραμμα 3. Αριθμός παραβάσεων (μη συμμόρφωση) κατά είδος παράβασης.

Από τον υπολογισμό της παραβατικότητας των επιχειρήσεων που ελέγχθηκαν (αριθμός παραβάσεων προς αριθμό ελέγχων) σε σχέση με τα συστήματα διαχείρισης κινδύνου, προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους, οι οποίες απασχολούν 1 έως 9 εργαζόμενους, παρουσίασαν τη μεγαλύτερη παραβατικότητα ενώ οι επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους, οι οποίες απασχολούν περισσότερους από 50 εργαζόμενους, έχουν τη μικρότερη παραβατικότητα. Αυτό άλλωστε ήταν αναμενόμενο, δεδομένου ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις συνήθως εφαρμόζουν συστήματα διαχείρισης της ασφάλειας

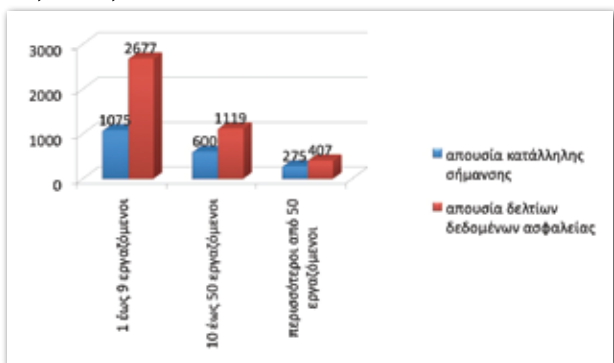
Διάγραμμα 4. Παραβατικότητα (αριθμός παραβάσεων/αριθμός ελέγχων) επιχειρήσεων ανά αριθμό απασχολούμενων.

και διαθέτουν το κατάλληλα εκπαιδευμένο/εξειδικευμένο προσωπικό για την παροχή υπηρεσιών προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.

Όσον αφορά στην παρουσία χημικών ουσιών στους χώρους εργασίας, ο κλάδος των συνεργείων αυτοκινήτων αναδείχθηκε ως ο κλάδος με τα περισσότερα προβλήματα, αφού ισοκυανικές βαφές, καυσαέρια-σκόνες και έλαια-διαλύτες βρέθηκαν σε συνθήκες ή/και συγκεντρώσεις που τις καθιστούσαν επικίνδυνες για την υγεία των εργαζομένων στο 19%, 49% και 39% των ελέγχων, αντίστοιχα. Στα στεγνοκαθαριστήρια, υπήρχε πρόβλημα με τη χρήση του περχλωροαιθυλενίου στο 32% των καταστημάτων που ελέγχθηκαν. Στον κλάδο των ξυλουργείων-επιπλοποιείων, όλες οι ουσίες που περιλαμβάνονταν στις λίστες ελέγχου είχαν σχετικά υψηλά ποσοστά παρουσίας στους χώρους εργασίας: στο 24% εξ αυτών υπήρχε σε προβληματικές συνθήκες ή/και συγκεντρώσεις σκόνη ξύλου, στο 16% διαλύτες και στο 19% βερνίκια, κόλλες κ.λπ. Στον κλάδο του βιομηχανικού καθαρισμού, στο 15% των ελέγχων βρέθηκε αιωρούμενη σκόνη και στο 12% παρουσία άλλων προϊόντων καθαρισμού. Η συγκέντρωση των ουσιών μειωνόταν όσο αυξανόταν το μέγεθος της επιχείρησης και αυτό ισχύει για όλους τους κλάδους.

Όσον αφορά στην ύπαρξη επαρκούς και κατάλληλης σημασίας των επικίνδυνων ουσιών και την ύπαρξη Δελτίων Δεδομένων Ασφαλείας για τα χρησιμοποιούμενα προϊόντα, κατά τους ελέγχους διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα:

- Για το 26,6% των ελεγχθέντων χώρων εργασίας διαπιστώθηκε η απουσία Δελτίων Δεδομένων Ασφαλείας των χρησιμοποιούμενων προϊόντων.
- Για το 13,3% των ελεγχθέντων χώρων εργασίας διαπιστώθηκε η απουσία επαρκούς και κατάλληλης σημασίας των επικίνδυνων ουσιών.

Διάγραμμα 5. Αριθμός χώρων εργασίας ανά παράβαση (μη συμμόρφωση) και ανά αριθμό απασχολούμενων.

Η ελληνική εμπειρία

Το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας συμμετείχε ενεργά σε όλες τις δράσεις της ευρωπαϊκής εκστρατείας.

Στο πλαίσιο των δράσεων πληροφόρησης, η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης της Κεντρικής Υπηρεσίας του Σ.Ε.Π.Ε. διοργάνωσε στις 23-6-2010, στην Αθήνα, ημερίδα με

θέμα «Η εκτίμηση κινδύνου κατά τη χρήση επικίνδυνων ουσιών στους χώρους εργασίας». Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές εκδηλώσεις από Περιφερειακές Υπηρεσίες Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης που αφορούσαν στον τομέα των ξυλουργείων-επιπλοποιείων. Η Διεύθυνση Προγραμματισμού και Συντονισμού Τεχνικής και Υγειονομικής Επιθεώρησης, επίσης, προετοίμασε και επιμελήθηκε την έκδοση των αφισών και των ενημερωτικών εντύπων για τους τέσσερις κλάδους επιχειρήσεων (Αρτοποιεία, Στεγνοκαθαριστήρια / Εργασίες καθαρισμού, Συνεργεία αυτοκινήτων, Ξυλουργεία - Επιπλοποιεία). Τα έντυπα αυτά εκδόθηκαν, εκτός από την ελληνική, σε άλλες τέσσερις γλώσσες (αγγλικά, αλβανικά, ρουμάνικα και ρώσικα) προκειμένου να γίνουν κατανοητά από όσο το δυνατόν περισσότερους εργαζόμενους.

Στο πλαίσιο της ελεγκτικής δράσης, οι Τεχνικοί και Υγειονομικοί Επιθεωρητές Εργασίας πραγματοποίησαν ειδική εκστρατεία ελέγχων, η οποία αφορούσε στον κλάδο των ξυλουργείων - επιπλοποιείων και διήρκεσε από τις 15 Σεπτεμβρίου έως και το Νοέμβριο του 2010. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι σε 458 επιχειρήσεις σε όλη τη χώρα. Κύρια σημεία ελέγχου αποτέλεσαν αφενός η εκπόνηση Εκτίμησης Επαγγελματικού Κινδύνου για την έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες και αφετέρου η λήψη μέτρων (τεχνικών και οργανωτικών) για την πρόληψη των σοβαρών κινδύνων για την υγεία που συνδέονται με την έκθεση στις ουσίες αυτές. Κατά τους ελέγχους έγινε, επίσης, ενημέρωση πάνω στα θέματα της έκθεσης εργαζομένων σε επικίνδυνες ουσίες και τις προβλεπόμενες από την ειδική νομοθεσία υποχρεώσεις των εργοδοτών. Διαπιστώθηκε, όπως και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, η υψηλή συγκέντρωση πολύ μικρών επιχειρήσεων στον κλάδο (η πλειονότητα των επιχειρήσεων απασχολούσαν έως 9 εργαζόμενους), σχετικά υψηλή παραβατικότητα όσον αφορά στη γραπτή εκτίμηση επαγγελματικού κινδύνου και τα Δελτία Δεδομένων Ασφαλείας των χρησιμοποιούμενων προϊόντων, καθώς και η έλλειψη ενημέρωσης εργοδοτών και εργαζομένων για τους κινδύνους από τη χρήση χημικών ουσιών που είχε ως συνέπεια, σε αρκετές περιπτώσεις, τη λανθασμένη χρήση του εξοπλισμού συλλογικής και ατομικής προστασίας και τις ακατάλληλες μεθόδους αποθήκευσης και διακίνησης των χημικών ουσιών.

Πηγές

1. Έκθεση Πεπραγμένων Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας έτους 2010.
2. Senior Labour Inspectors Committee, Framework Program, European Inspection and Communication Campaign on Risk Assessment in the Use of Dangerous Substances in the Workplace Campaign.
3. Nunes Pintado Joaquim, Results and further action, Presentation at the Summing up Conference, Risk assessment in the use of dangerous substances- European Campaign, 3/3/2011, Lisbon
4. Pisco Fatima, Communication and information strategies: How to reach different stakeholders, Presentation at the Summing up Conference, Risk assessment in the use of dangerous substances- European Campaign, 3/3/2011, Lisbon
5. Η ιστοσελίδα της εκστρατείας www.chemicalscampaign.eu

Η υγεία και η ασφάλεια της εργασίας στην ανώτατη εκπαίδευση

των Αφροδίτης Δαϊκού¹, Δημήτρης Πινότση²

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπαίδευση και η παιδεία πρόληψης αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για τη διατήρηση και τη βελτίωση της ποιότητας στην εργασία. Ειδικά στην ανώτατη εκπαίδευση, οι νέοι πρέπει να αποκτούν και τις κατάλληλες πρακτικές γνώσεις, ώστε να μπορούν να εφαρμόζουν βασικές αρχές της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας.

Ο σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι αφενός να εντοπιστούν οι σχολές και τα τμήματα των ελληνικών Πανεπιστημίων & Πολυτεχνείων (Α.Ε.Ι.) στις οποίες διδάσκονται μαθήματα με θέματα που αφορούν στην υγεία και την ασφάλεια στους χώρους εργασίας και αφετέρου να βρεθεί κατά πόσο οι ακαδημαϊκές ειδικότητες οι οποίες σύμφωνα με το Π.Δ. 294/88 (σήμερα άρθρ. 13 του Ν. 3850/10) μπορούν να εκτελέσουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας, διδάσκονται μαθήματα Υ.Α.Ε. κατά την πανεπιστημιακή τους εκπαίδευση.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Τα στοιχεία για την ύλη των μαθημάτων που αφορούν στην υγεία και ασφάλεια (Υ&Α) συγκεντρώθηκαν από τους οδηγούς σπουδών που εντοπίστηκαν στο διαδίκτυο για τις εκπαιδευτικές βαθμίδες που περιλαμβάνονται στην ανάλυση και ίσχυαν για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010. Έγινε ανάλυση περιεχομένου στα κείμενα των οδηγών σπουδών, όπου περιγράφεται η ύλη, για να διαπιστωθεί ποια θέματα σχετίζονται μεταξύ τους. Επίσης, παρουσιάζονται οι ειδικότητες των αποφοίτων Α.Ε.Ι. που διδάσκονται μαθήματα «Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία» και υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν.3850/10.

ΓΕΝΙΚΑ

Η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η ανώτατη εκπαίδευση σύμφωνα με το Ν. 2916/01 (ΦΕΚ 114/Α/11.6.01) «Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης και ρύθμιση θεμάτων του τεχνολογικού τομέα αυτής» αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς: α) τον πανεπιστημιακό τομέα, ο οποίος περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και β) τον τεχνολογικό τομέα, ο οποίος περιλαμβάνει τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Στην Ελλάδα λειτουργούν 22 δημόσια Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Πανεπιστημίου. Από αυτά, τα επτά βρίσκονται στην Αττική. Κάθε Πανεπιστήμιο ή Πολυτεχνείο αποτελείται από σχολές, οι οποίες διαιρούνται σε τμήματα. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας δια Βίου Μά-

θησης και Θρησκευμάτων, λειτουργούν συνολικά, 69 σχολές, οι οποίες αποτελούνται από 256 τμήματα και 3 γενικά τμήματα³.

Στο άρθρο 13 του Ν. 3850/10 προσδιορίζονται οι ακαδημαϊκές ειδικότητες που μπορούν να ασκήσουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας, ανάλογα με τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας που εντάσσεται η επιχείρηση στην οποία εργάζονται.

Μερικές από τις ειδικότητες αυτές είναι:

- Μηχανολόγος μηχανικός
- Ηλεκτρολόγος μηχανικός
- Χημικός μηχανικός
- Χημικός
- Μηχανικός μεταλλείων
- Μεταλλειολόγος - Μεταλλουργός μηχανικός
- Πολιτικός μηχανικός
- Αρχιτέκτων μηχανικός
- Γεωπόνος - Δασολόγος.

Όμως, οι εργαζόμενοι με τις παραπάνω ειδικότητες είναι πιθανό να μην έχουν διδαχτεί μαθήματα που αφορούν στην ΥΑΕ κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Αυτό εξαρτάται από το ίδρυμα στο οποίο έχουν φοιτήσει. Για παράδειγμα, μαθήματα ΥΑΕ υπάρχουν στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Χημικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, αλλά είναι μαθήματα επιλογής ή υποχρεωτικά σε συγκεκριμένα, όμως, κατεύθυνση. Στο Πανεπιστήμιο Πατρών, στο Τμήμα Χημικών Μηχανικών, διδάσκεται «ασφάλεια και υγιεινή εγκαταστάσεων» ως μέρος μαθήματος που αφορά στο σχεδιασμό εργοστασίων.

Η Υγιεινή και η Ασφάλεια στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Στην παρούσα εργασία εντοπίζεται σε ποια Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία, σχολές, τμήματα και τομείς των τμημάτων διδάσκονται μαθήματα που αφορούν στην υγεία, την υγιεινή και την ασφάλεια. Τα μαθήματα αυτά εξετάστηκαν αν είναι *υποχρεωτικά* (συγκεκριμένα βασικά μαθήματα των σπουδών της σχολής ή του τμήματος) ή *κατ' επιλογήν* (υποχρεωτικά μαθήματα εμβάθυνσης σε διάφορους ειδικούς τομείς ή κατευθύνσεις).

Τα μαθήματα που επιλέχθηκαν πραγματεύονται θέματα που αφορούν σε:

- υγεία, υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία
- εργονομία
- πρώτες, βοήθειες, ιατρικά θέματα και ιατρική της εργασίας

1. Η κα Α. Δαϊκού είναι Χημικός και εργάζεται στο ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. (Κέντρο Τεκμηρίωσης Πληροφόρησης).

2. Η κα Δ. Πινότση είναι Μαθηματικός - Στατιστικός και εργάζεται στο ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. (Κέντρο Τεκμηρίωσης Πληροφόρησης).

3. Τα Γενικά Τμήματα υποστηρίζουν εκπαιδευτικά τα άλλα τμήματα, προωθούν την έρευνα σε τομείς εφαρμοσμένων επιστημών, δεν παρέχουν όμως πτυχία.

ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΗΧΑΝΩΝ ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΕΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΑ

Τι μηχανήματα χρησιμοποιούνται;	ΤΥΠΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
• Τόρνοι		
• Φρέζες		
• Ρεκτιφιέ		
• Σταθεροί τροχοί		
• Σταθερά δρόπανα		
• Χειρωνακτική εργασία σε πάγκο		
•		

Πηγές κινδύνου (ενδεικτικά)

Μηχανικοί κίνδυνοι

- Εγκλωβισμός άνω άκρων μεταξύ κινούμενων και ακίνητων μερών των μηχανών
- Κόψιμο ή και σύνθλιψη άνω άκρων από τα κινούμενα μέρη των μηχανών
- Εκσφενδονισμός εργαλείων
- Εκσφενδονισμός κομματιών προς κατεργασία
- Εκσφενδονισμός ρινισμάτων από την κατεργασία

Εργονομικοί κίνδυνοι

- Φόρτωμα - ξεφόρτωμα εργαλείων, κομματιών προς κατεργασία
- Στάσεις κατά την εργασία

Θόρυβος

- Κατά την κατεργασία
- Από αντλίες, τροχαλίες και άλλα μέσα μετάδοσης της κίνησης

Χημικοί κίνδυνοι από υγρά κοπής

- Από εκσφενδονισμό κατά την κατεργασία
- Κατά τη διάρκεια καθαρισμού - συντήρησης
- Κατά το γέμισμα, απόρριψη

Μηχανή	Τύπος	Ημερομηνία

A/A	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	Υπάρχουν προστατευτικά καλύμματα / προφυλακτήρες γύρω από την περιοχή κατεργασίας;			
	• για γρέζια			
	• για υγρά κοπής			
	• για το κομμάτι προς κατεργασία			

A/A	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
2	Οι προφυλακτήρες αυτοί κλειδώνουν με χειροκίνητη λειτουργία ή υπάρχει μηχανισμός υποβοήθησης (υδραυλικός, αέρος, ηλεκτρικός);			
3	Τα πλαστικά προστατευτικά καλύμματα (polycarbonate) είναι κατάλληλης αντοχής και όχι πολυκαιρισμένα;			
4	Όταν δεν χρησιμοποιούνται τα προστατευτικά καλύμματα η μηχανή λειτουργεί με μειωμένες στροφές και σε χειροκίνητη θέση λειτουργίας με δύο χέρια και συνεχή πίεση των εντολέων (κουμπιών / μοχλών) (two hand control - hold to run control);			
5	Τηρούνται τα μέγιστα όρια στροφών κατά την κατεργασία καθώς και τα μέγιστα όρια βάρους - μήκους των αντικειμένων προς κατεργασία;			
6	Πριν την εκκίνηση γίνεται έλεγχος ότι απομακρύνθηκαν όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για το δέσιμο του κομματιού προς κατεργασία;			
	Υπάρχει αυτόματος μηχανισμός ελέγχου για το ανωτέρω;			
7	Το δέσιμο του κομματιού γίνεται με χειροκίνητη λειτουργία ή υπάρχει μηχανισμός υποβοήθησης (υδραυλικός, αέρος, ηλεκτρικός);			
8	Γίνεται έλεγχος για το σωστό δέσιμο του κομματιού χρησιμοποιώντας χαμηλές στροφές κατά την εκκίνηση;			
9	Η τοποθέτηση των εργαλείων γίνεται μόνο όταν η μηχανή βρίσκεται εκτός λειτουργίας;			
10	Υπάρχει μηχανισμός ελέγχου της συγκράτησης των εργαλείων και σύστημα προειδοποίησης / διακοπής λειτουργίας σε περίπτωση μη σωστής τοποθέτησης;			
11	Τα εργαλεία είναι σωστά ακονισμένα και κατάλληλα για την εργασία ανάλογα με το προς κατεργασία υλικό;			
12	Γίνεται χρήση κάποιου προστατευτικού (βαμβακερό ύφασμα) κατά την τοποθέτηση ή μεταφορά εργαλείων;			

A/A	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
13	Γίνεται χρήση λήμας ή και γυαλόχαρτου κατά τη διάρκεια της κατεργασίας;			
14	Γίνεται τακτικό καθάρισμα της μηχανής από γρέζια, μόνο αφού η μηχανή έχει σταματήσει εντελώς;			
15	Οι μετρήσεις στα προς κατεργασία κομμάτια γίνονται μόνο αφού η μηχανή έχει σταματήσει εντελώς;			
16	Υπάρχει κουμπί άμεσης παύσης λειτουργίας (μανιτάρι);			
17	Τα όργανα χειρισμού είναι μακριά από τις επικίνδυνες περιοχές;			
18	Τα κουμπιά εκκίνησης και παύσης λειτουργίας βρίσκονται σε εργονομική / εύκολη σε πρόσβαση θέση ως προς τη θέση του χειριστή;			
19	Υπάρχουν άλλα αντικείμενα γύρω / επάνω στην περιοχή κατεργασίας ή τη μηχανή γενικότερα;			
20	Το δάπεδο είναι καθαρό από λάδια, υγρά κοπής;			
21	Με ποια μέσα γίνεται το φόρτωμα των προς κατεργασία αντικειμένων;			
22	Υπάρχει δυνατότητα να χαλαρώσει ο μηχανισμός συγκράτησης με χειροκίνητη ή αυτόματη εντολή κατά τη διάρκεια της κατεργασίας;			
23	Σε περίπτωση διακοπής παροχής ενέργειας ο μηχανισμός συγκράτησης του κομματιού προς κατεργασία χαλαρώνει τη δύναμη συγκράτησης;			
24	Σε περίπτωση επαναφοράς της ενέργειας η μηχανή ξεκινά αυτόματα;			
25	Σε μηχανές με προφυλακτήρες ενδομανδάλωσης ή φωτοκύτταρα διακόπεται αμέσως η λειτουργία όλης της μηχανής (συμπεριλαμβανομένης και της παροχής υγρών κοπής) μόλις ενεργοποιηθεί το ασφαλιστικό;			
26	Στην παραπάνω κατάσταση ο μηχανισμός συγκράτησης του κομματιού προς κατεργασία χαλαρώνει τη δύναμη συγκράτησης;			

A/A	ΕΡΩΤΗΣΗ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
27	Με το κλείσιμο του προφυλακτήρα ή την επιβεβαίωση του φωτοκύτταρου η μηχανή ξεκινά αυτόματα;			
28	Υπάρχει κίνδυνος εγκλωβισμού του εργαζόμενου μέσα στη μηχανή;			
	Υπάρχουν οδηγίες απεγκλωβισμού;			
29	Υπάρχει δυνατότητα ανάστροφης λειτουργίας της μηχανής;			
30	Υπάρχουν βαλβίδες εκτόνωσης της πίεσης υδραυλικών, αέρος και χαλάρωσης των φρένων μετά από διακοπή εκτάκτου ανάγκης;			
31	Υπάρχει δημιουργία νεφών σκόνης ή ατμών κατά τη κατεργασία;			
	Υπάρχει απαγωγή αερίων σε περιπτώσεις που δημιουργούνται νέφη σκόνης ή ατμών κατά την κατεργασία;			
32	Έχουν γίνει μετρήσεις για τα επίπεδα θορύβου;			
	Ποιες οι κύριες πηγές θορύβου;			
33	Είναι κατάλληλες οι συνθήκες φωτισμού;			
34	Υπάρχουν δονήσεις / κραδασμοί;			
35	Οι μηχανές είναι ελεγχμένες για κινδύνους από το ηλεκτρικό ρεύμα;			
36	Οι μηχανές είναι εργονομικά σχεδιασμένες;			
37	Υπάρχουν κίνδυνοι από πτώση;			
	Λαμβάνονται μέτρα;			
38	Εκτελούνται εργασίες συντήρησης σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή;			
39	Γίνεται χρήση οργάνων laser για τη ρύθμιση των μηχανών;			
39	Σε μηχανές τροχίσματος οι προφυλακτήρες καλύπτουν το λιγότερο το μισό τροχό;			
40	Χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα Μ.Α.Π.;			

Πηγή: «Εργαλεία διερεύνησης θεμάτων ασφάλειας και εργονομικών παραγόντων». Συλλογικό, ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., 2008, σελ. 196, ISBN: 978-960-6818-06-6

(Συνέχεια από σελ. 16)

- διαχείριση - ανάλυση της επικινδυνότητας ή του κινδύνου
- νομοθεσία ή εργατικό δίκαιο
- γενικά τεχνικά θέματα
- ασφάλεια εργαστηρίων
- οικονομία, ψυχολογία και διοίκηση επιχειρήσεων.

Όπως φαίνεται από τους τίτλους και το περιεχόμενο των μαθημάτων (από τους οδηγούς σπουδών), υπάρχουν κάποια μαθήματα που ασχολούνται αποκλειστικά με τα παραπάνω θέματα και στο εξής θα ονομάζονται **«αμιγή»**. Τα μαθήματα των οποίων μόνο κάποιο κομμάτι της ύλης είναι σχετικό με τα παραπάνω θέματα θα ονομάζονται **«μη αμιγή»**. Συνολικά εντοπίστηκαν **215** μαθήματα, τα οποία ανήκουν είτε στη μια είτε στην άλλη κατηγορία.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στατιστική ανάλυση περιεχομένου

Από τη στατιστική ανάλυση προκύπτουν οι παρακάτω ομάδες (clusters):

- i. η ακτινοβολία και ο θόρυβος
- ii. η ασφάλεια, η υγεία, η υγιεινή
- iii. η προστασία και τα ατυχήματα, το δίκαιο και το περιβάλλον και η πρόληψη
- iv. ο κίνδυνος
- v. τα μέτρα
- vi. η εργονομία.

Αυτό σημαίνει ότι τα μαθήματα κινούνται κυρίως στις παραπάνω έξι βασικές θεματικές ενότητες.

Αμιγή και Μη Αμιγή μαθήματα

Εντοπίστηκαν 106 «αμιγή» μαθήματα. Από αυτά, 23 αφορούν σε θέματα «υγείας, υγιεινής και ασφάλειας», 15 σε «εργονομία», 24 σε «πρώτες βοήθειες και άλλα ιατρικά θέματα», 4 σε «ανάλυση επικινδυνότητας» και 40 σε «νομοθεσία ή δίκαιο».

Συνολικά εντοπίστηκαν 109 μαθήματα, των οποίων ένα κομμάτι της ύλης πραγματεύεται θέματα ΥΑΕ (μη αμιγή). Σε κάποια από αυτά γίνονται σαφείς αναφορές στην ΥΑΕ, ενώ σε άλλα, έμμεσες. Από αυτά, 33 αναφέρονται σε θέματα «υγείας, υγιεινής και ασφάλειας», 30 σε «γενικά - τεχνικά θέματα», 20 σε «ασφάλεια εργαστηρίου», 16 σε θέματα «οικονομίας, ψυχολογίας, διοίκησης επιχειρήσεων» και 10 σε θέματα «εργονομίας».

Συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από τη μελέτη, στα Πανεπιστήμια και τα Πολυτεχνεία διδάσκονται 23 μαθήματα που αναφέρονται αποκλειστικά σε θέματα Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας. Τα 4 από αυτά είναι υποχρεωτικά, τα 4 υποχρεωτικής επιλογής και τα υπόλοιπα επιλογής. Μόνο σε 8 τμήματα Πανεπιστημίων και Πολυτεχνείων των οποίων οι απόφοιτοι λαμβάνουν ειδικότητες που τους επιτρέπουν να ασκούν καθήκοντα τεχνικού ασφαλείας, διδάσκονται αυτούσια μαθήματα ΥΑΕ, τα οποία, όμως, είναι μαθήματα επιλογής. Επίσης, ενώ διδάσκονται 15 μαθήματα με θέματα εργονομίας, μόνο τα

8 είναι υποχρεωτικά. Τα 7 από αυτά διδάσκονται σε 4 από τα τμήματα που προσδιορίζει το άρθρο 13 του Ν. 3850/10.

Διαπιστώθηκε ότι από τη λίστα των ειδικοτήτων των εργαζομένων που μπορούν να ασκήσουν καθήκοντα τεχνικού ασφαλείας σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 3850/10, οι:

- **Μηχανολόγοι Μηχανικοί** του Τομέα Μηχανολόγου Μηχανικού Παραγωγής, του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου διδάσκονται, ως μάθημα κατ' επιλογής, την «Ασφάλεια και υγιεινή της εργασίας»
- **Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί και Μηχανικοί Υπολογιστών** της Πολυτεχνικής Σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης έχουν την «Τυποποίηση, πρότυπα και διαχείριση στην ασφάλεια της εργασίας» ως μάθημα κατ' επιλογής
- **Χημικοί Μηχανικοί** της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης έχουν ως μάθημα κατ' επιλογής, την «Υγιεινή και ασφάλεια στη βιομηχανία», οι **Χημικοί Μηχανικοί** του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου διδάσκονται την «Υγιεινή και ασφάλεια εγκαταστάσεων» ως υποχρεωτική επιλογή, οι **Χημικοί Μηχανικοί** της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών, στο πλαίσιο του μαθήματος «Εργαστήριο σχεδιασμού εργοστασίων», διδάσκονται -μεταξύ άλλων- θέματα ασφάλειας και υγιεινής εγκαταστάσεων
- **Μηχανικοί Μεταλλείων - Μεταλλουργοί** του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου διδάσκονται το υποχρεωτικό μάθημα «Ασφάλεια, υγιεινή, δίκαιο», ενώ για την ασφάλεια, τα ατυχήματα, τα μέτρα ασφάλειας, τον εξοπλισμό και τους κανονισμούς για τις μεταλλευτικές εργασίες γίνονται επιπλέον αναφορές στο πλαίσιο των υποχρεωτικών μαθημάτων «Εκμετάλλευση μεταλλείων ΙΙ» και «Εξόρυξη πετρωμάτων Ι» και στο κατ' επιλογής μάθημα «Μεταλλουργία, τεχνολογία και έλεγχος συγκολλήσεων»
- **Πολιτικοί Μηχανικοί** της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο των κατ' επιλογής μαθημάτων «Βραχομηχανική ΙΙ, επιφανειακές και υπόγειες εκσκαφές», «Οικοδομική Ι» και «Οργάνωση και διοίκηση εργοταξίων δομικών έργων» διδάσκονται μέτρα και κανονισμούς ασφάλειας. Οι **Πολιτικοί Μηχανικοί** του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στο πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος «Διαχείριση τεχνικών έργων» διδάσκονται θέματα υγείας και ασφάλειας στα τεχνικά έργα. Οι **Πολιτικοί Μηχανικοί** της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλίας διδάσκονται στη «Διαχείριση έργων πολιτικού μηχανικού» μέτρα ασφάλειας εργοταξίου
- **Αρχιτέκτονες Μηχανικοί** της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών διδάσκονται θέματα υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, στο πλαίσιο

του μαθήματος «Οργάνωση μελέτης γραφείου - εργοταξίου»

- **Χημικοί** του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στο πλαίσιο του κατ' επιλογήν μαθήματος «Εισαγωγή στην τοξικολογία - οικολογία» διδάσκονται -μεταξύ άλλων- για τους σημαντικότερους παράγοντες πρόκλησης προβλημάτων υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στο εργασιακό περιβάλλον καθώς και για τον επαγγελματικό καρκίνο ενώ γίνεται επιπλέον αναφορά σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία, στο πλαίσιο των εργαστηριακών μαθημάτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος ια του Π.Δ. 372/97, (ΦΕΚ 243/Α/3.12.97), «Μετονομασία τμήματος και επαγγελματική κατοχύρωση πτυχιούχων τμημάτων του Πολυτεχνείου Κρήτης», οι **Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης** του Πολυτεχνείου Κρήτης έχουν το δικαίωμα να ασκήσουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας. Στο τμήμα αυτό διδάσκονται, στο πλαίσιο του εργαστηρίου του Τομέα Οργάνωσης και Διοίκησης, το μάθημα «Ασφάλεια της εργασίας και νοτική εργονομία». Αντίστοιχα με το άρθρο 2, παράγραφος α του Π.Δ. 90/00, (ΦΕΚ 74/Α/10.3.00) «Ίδρυση νέων τμημάτων στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης» το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Θράκης. Στο τμήμα αυτό διδάσκονται, το μάθημα με τίτλο «Διαχείριση υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας».

Σε πολλές πολυτεχνικές σχολές διδάσκονται μαθήματα δικαίου, εργατικής και τεχνικής νομοθεσίας, στα οποία αναφέρονται στοιχεία για υγεία και ασφάλεια στην εργασία καθώς και την πρόληψη ατυχημάτων.

Όπως προκύπτει από τη μελέτη των στοιχείων, μαθήματα υγείας και ασφάλειας δεν γίνονται σε όλα τα τμήματα με το ίδιο γνωστικό αντικείμενο (π.χ. σε όλα τα Τμήματα ή Σχολές των Μηχανολόγων Μηχανικών) των κατά τόπους εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Στο Τμήμα Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής & Αγροτικού Περιβάλλοντος στη **Σχολή Γεωπονίας** του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στο πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος «Γεωργική μηχανολογία», διδάσκεται ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων. Το ίδιο θέμα διδάσκεται, επίσης, στο **Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών**, στο πλαίσιο των κατ' επιλογήν μαθημάτων «Υγιεινή εγκαταστάσεων και βιομηχανικών τροφίμων» και «Ασφάλεια και εργονομία στη μηχανική βιοσυστημάτων».

Άλλα Τμήματα ή Σχολές στις οποίες γίνονται μαθήματα σχετικά με ΥΑΕ, αλλά οι ειδικότητες που αποκτούν οι απόφοιτοί τους δεν περιλαμβάνονται στη λίστα του άρθρου 13 του Ν. 3850/10, είναι οι εξής:

- Μηχανικών Περιβάλλοντος, Πολυτεχνική Σχολή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (διδάσκονται 2 μα-

θήματα ένα υποχρεωτικό και ένα επιλογής)

- Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Πατρών (διδάσκεται μάθημα κατ' επιλογήν)
- Μηχανικών Ορυκτών Πόρων, Πολυτεχνείο Κρήτης (διδάσκεται μάθημα υποχρεωτικό κατ' επιλογήν).
- Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Σχολή Διαχείρισης Φυσικών Πόρων και Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (διδάσκεται μάθημα υποχρεωτικό)

Στο παράρτημα παρατίθεται πίνακας με τα ιδρύματα, τις σχολές και τα τμήματα στα οποία διδάσκονται ή δε διδάσκονται «αμιγή» μαθήματα με θέματα υγείας, υγιεινής και ασφάλειας (ΥΑΕ), εκτίμησης επικινδυνότητας, πρώτων βοηθειών (Α'Β), εργονομίας (Ε) και νομοθεσίας (Ν).

Πηγές

1. Ν. 2916/2001 (ΦΕΚ 114/Α/11.6.2001): Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης και ρύθμιση θεμάτων του τεχνολογικού τομέα Αιτίας.
2. Υπουργείο Παιδείας δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων: http://www.ypepht.gr/el_ec_page1047.htm
3. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: <http://www.auth.gr/home/>
4. Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: <http://www.aua.gr/index.php?item=1>: <http://www.panteion.gr/>
5. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: <http://www.duth.gr/>
6. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ): <http://www.ntua.gr/>
7. Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών: <http://www.uoa.gr/>
8. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: <http://www.eap.gr/>
9. Ιόνιο Πανεπιστήμιο: <http://www.ionio.gr/central/>
10. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών <http://www.aueb.gr/>
11. Πανεπιστήμιο Αιγαίου: <http://www.3aegean.gr/>
12. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας: <http://www.uowm.gr/>
13. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: <http://www.uth.gr/>
14. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: <http://www.uoi.gr/gr/>
15. Πανεπιστήμιο Κρήτης: <http://www.uoc.gr/>
16. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών & Κοινωνικών Επιστημών: <http://www.uom.gr/index.php>
17. Πανεπιστήμιο Πατρών: <http://www.upatras.gr/>
18. Πανεπιστήμιο Πειραιώς: <http://www.unipi.gr/>
19. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου: <http://www.uop.gr/>
20. Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας: <http://www.ucg.gr/>
21. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών: <http://www.panteion.gr/>
22. Πολυτεχνείο Κρήτης: <http://www.tuc.gr/>
23. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο: <http://www.hua.gr/>

Σημείωση: Το παραπάνω κείμενο αποτέλεσε «αναρτημένη ανακοίνωση» στο 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Υγεία και την Ασφάλεια της Εργασίας «η πρόληψη συμφέρει όλους», το οποίο διοργάνωσε το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στις 29-30 Νοεμβρίου του 2010 στην Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Π1.1 Ιδρύματα, σχολές και τμήματα στα οποία διδάσκονται (☑) ή δε διδάσκονται (✗) «αμιγή» μαθήματα με θέματα υγείας, υγιεινής και ασφάλειας (ΥΑΕ), εκτίμησης επικινδυνότητας, πρώτων βοηθειών (Α΄Β), εργονομίας (Ε) και νομοθεσίας (Ν).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	ΥΑΕ	Ε	Α΄Β	Ν
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		✗	✗	✗	☑
	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		☑	☑	✗	☑
	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ		✗	✗	✗	☑
	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		✗	✗	✗	☑
	ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		☑	✗	✗	☑
	ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		✗	✗	✗	☑
	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΩΝ		☑	✗	✗	☑
	ΝΑΥΠΗΓΩΝ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		☑	✗	✗	☑
	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		✗	✗	✗	☑
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ		Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	☑	☑	✗	✗
		Μηχανικών Ορυκτών Πόρων	☑	✗	✗	✗
		Ηλεκτρονικών Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	✗	✗	✗	☑
		Μηχανικών Περιβάλλοντος	☑	✗	✗	☑
		Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	✗	✗	✗	☑
		Γενικό Τμήμα	✗	✗	✗	☑
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Μηχανολόγων Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης	✗	✗	✗	✗
		Πολιτικών Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
		Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	✗	✗	✗	✗
		Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Ιστορίας Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	✗	✗	✗	✗
		Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	✗	✗	✗	✗
		Γεωπονίας Ιχθυολογίας και Υδάτινου Περιβάλλοντος	✗	✗	✗	✗
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	Ιατρικής	✗	✗	☑	✗
		Κτηνιατρικής	✗	✗	✗	✗
		Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας	✗	✗	✗	✗
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	✗	✗	☑	✗	
	Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	☑	
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	☑	✗
		Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	Ιατρικής	✗	✗	☑	✗
		Βιολογίας	✗	✗	✗	✗
	ΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Υπολογιστών	✗	✗	✗	✗
		Εφαρμοσμένων Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Φυσικής	✗	✗	✗	✗
		Χημείας	✗	✗	✗	✗
	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Κοινωνιολογίας	✗	✗	✗	✗
		Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
		Πολιτικής Επιστήμης	✗	✗	✗	☑
		Ψυχολογίας	✗	✗	✗	✗
	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Ιστορίας και Αρχαιολογίας	✗	✗	✗	✗
		Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Φιλοσοφικών και Κοινωνικών σπουδών	✗	✗	✗	✗
	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	✗	✗	✗
Γεωγραφίας			✗	✗	✗	✗
Κοινωνιολογίας			✗	✗	✗	✗
Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας			✗	✗	✗	✗

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	ΥΑΕ	Ε	Α΄Β	Ν
	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Περιβάλλοντος	✗	✗	✗	✗
		Επιστημών της Θάλασσας	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Τροφίμων και Διατροφής	✗	✗	✗	✗
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	✗
		Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	✗	✗	✗	☑
	ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων	✗	✗	✗	✗
		Στατιστικής και Αναλογιστικών - Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού	✗	✗	✗	✗
	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	Μεσογειακών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων		✗	☑	✗	✗	
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ		Ιστορίας	✗	✗	✗	✗
		Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	✗	✗	✗	✗
		Μουσικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας	✗	✗	✗	✗
		Πληροφορικής	✗	✗	✗	✗
		Τεχνών Ήχου και Εικόνας	✗	✗	✗	✗
		Ασιατικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Φιλοσοφίας	✗	✗	✗	✗
		Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	✗	✗	✗	✗
		Ιστορίας και αρχαιολογίας	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Φυσικής	✗	✗	✗	✗
		Χημείας	✗	✗	✗	✗
	ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Πληροφορικής	✗	✗	✗	✗
		Ιατρική	✗	✗	☑	✗
	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ	Παιδαγωγικό, Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Παιδαγωγικό, Νηπιαγωγών	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ	Μηχανικών Επιστήμης Υλικών	✗	✗	✗	✗
		Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	☑	✗	✗	✗
Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων και Τροφίμων		✗	✗	✗	☑	
Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Τεχνολογιών		✗	✗	✗	✗	
ΤΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΑ ΣΕ ΣΧΟΛΗ		Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ (ΞΑΝΘΗ)	Πολιτικών Μηχανικών	✗	✗	✗	☑
		Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	☑	✗	✗	☑
		Μηχανικών Περιβάλλοντος	☑	✗	✗	✗
		Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	✗	☑	✗	✗
		Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	☑	✗	✗	✗
	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	Νομική	✗	✗	✗	☑
		Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	✗	✗	☑	✗
		Ιστορίας και Εθνολογίας	✗	✗	✗	✗
		Ελληνικής Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Κοινωνικής Διοίκησης	✗	✗	✗	✗
		Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης	✗	✗	✗	✗
		Γλωσσών, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών	✗	✗	✗	✗
		Πολιτικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
	Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	✗	
	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ	Ιατρική	☑	✗	✗	✗
		Μοριακή Βιολογία και Γενετική	✗	✗	✗	✗
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	☑	✗
		Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία	✗	✗	✗	✗
	ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ	Αγροτικής Ανάπτυξης	☑	✗	✗	✗

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	ΥΑΕ	Ε	Α΄Β	Ν
		Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Βιολογίας	✗	✗	✗	✗
		Γεωλογίας	✗	✗	✗	✗
		Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Φυσικής	✗	✗	✗	✗
		Χημείας	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Υλικών	✗	✗	✗	✗
	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών	☑	☑	✗	✗
		Πολιτικών Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
		Χημικών Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής	✗	✗	✗	✗
		Γενικό Τμήμα	✗	✗	✗	✗
	ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	Ιατρικής	✗	✗	✗	✗
		Φαρμακευτικής	✗	✗	✗	✗
	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	✗	✗	✗	✗
		Θεατρικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	Φιλοσοφίας	✗	✗	✗	✗	
	Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗	
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
		Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	☑
	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης και Τεχνολογίας Τηλεπικοινωνιών	✗	✗	✗	✗
		Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Ιστορίας Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	✗	✗	✗	✗
		Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων	✗	✗	✗	✗
	ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	✗	✗	✗	✗
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	Θεατρικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	Οργάνωσης & Διαχείρισης Αθλητισμού	✗	☑	☑	✗
		Νοσηλευτικής	☑	✗	☑	✗
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ	Θεολογίας	✗	✗	✗	✗
		Κοινωνικής Θεολογίας	✗	✗	✗	✗
	ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Νομικής	✗	✗	✗	☑
		Οικονομικών Επιστημών	✗	✗	✗	✗
		Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης	✗	✗	✗	☑
	ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	Ιατρική	✗	✗	☑	✗
		Οδοντιατρική	✗	✗	✗	✗
		Φαρμακευτικής	✗	✗	☑	✗
		Νοσηλευτικής	☑	✗	☑	☑
	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ	Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας	✗	✗	✗	✗
		Ιστορίας και Αρχαιολογίας	✗	✗	✗	✗
		Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	✗	✗	✗	✗
		Μουσικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Θεατρικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
	Ελθιβικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗	
	ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	Φυσικής	✗	✗	✗	✗
		Χημείας	✗	✗	✗	✗
		Μαθηματικών	✗	✗	✗	✗
		Βιολογίας	✗	✗	✗	✗

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	ΥΑΕ	Ε	Α΄Β	Ν
	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος	✗	✗	✗	✗
		Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	☑	☑	✗	✗
		Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	✗	✗	✗	✗
		Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	✗	✗	✗	✗
		Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης	✗	✗	✗	✗
		Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης	✗	✗	✗	✗
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ		Οικονομικής Επιστήμης	✗	✗	✗	✗
		Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	✗
		Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας	✗	✗	✗	✗
		Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	✗	✗	✗	✗
		Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας	✗	✗	✗	✗
		Πληροφορικής	✗	✗	✗	☑
	Στατιστικής	✗	✗	✗	✗	
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ		Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Ζωικής Παραγωγής και Υδατοκαλλιεργειών	✗	✗	✗	✗
		Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας	✗	✗	✗	✗
		Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης	✗	✗	✗	✗
		Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων & Γεωργικής Μηχανικής	☑	☑	✗	✗
		Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων	☑	✗	✗	✗
		Γενικό Τμήμα	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ		Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας	✗	✗	✗	✗
		Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Δημόσιας Διοίκησης	✗	✗	✗	☑
		Κοινωνιολογίας	✗	✗	✗	✗
		Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης	✗	✗	✗	✗
		Κοινωνικής Πολιτικής	✗	✗	✗	✗
		Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού	✗	✗	✗	✗
		Ψυχολογίας	✗	✗	✗	✗
	Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	✗	✗	✗	✗	
	Γενικό Τμήμα Δικαίου (δεν απονέμει πτυχίο)	✗	✗	✗	✗	
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ		Οικονομικής Επιστήμης	✗	✗	✗	✗
		Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	☑
		Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης	✗	✗	✗	✗
		Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής	✗	✗	✗	✗
		Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας	✗	☑	✗	✗
		Ναυτιλιακών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Πληροφορικής	✗	☑	✗	✗
		Ψηφιακών Συστημάτων	✗	✗	✗	✗
	Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	✗	✗	✗	✗	
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ		Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	✗	✗	✗	✗
		Επιστήμης Διατροφολογίας - Διατροφής	✗	✗	✗	✗
		Γεωγραφίας	✗	✗	✗	✗
		Πληροφορικής και Τηλεματικής	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ		Πληροφορικής με Εφαρμογές στην Βιοϊατρική	✗	✗	✗	✗
		Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης (Φλώρινα)	✗	✗	✗	✗
		Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών (Φλώρινα)	✗	✗	✗	✗
	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	Μηχανολόγων Μηχανικών	✗	✗	✗	✗
		Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	✗	✗	✗	✗
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ		Βαλκανικών Σπουδών (Φλώρινα)	✗	✗	✗	✗
		Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών	✗	✗	✗	✗
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Οικονομικές Επιστήμες	✗	✗	✗	✗
		Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	✗	✗	✗	☑
		Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
		Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής	✗	✗	✗	✗
		Εφαρμοσμένη Πληροφορική	✗	✗	✗	✗
		Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής	✗	✗	✗	✗
		Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών	✗	✗	✗	✗
Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	✗	✗	✗	✗		

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	ΣΧΟΛΗ	ΤΜΗΜΑ	ΥΑΕ	Ε	Α' Β	Ν
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ		Μάρκετινγκ και Διοίκησης Λειτουργιών	X	X	X	X
		Διοίκησης Τεχνολογίας	X	X	X	☒
	ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ	Θεολογίας	X	X	X	X
		Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας	X	X	X	X
	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ	Φιλολογίας	X	X	X	X
		Ιστορίας και Αρχαιολογίας	X	X	X	X
		Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής	X	X	X	X
		Ψυχολογίας	X	X	X	X
		Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	X	X	X	X
		Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	X	X	X	X
		Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας	X	X	X	X
		Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	X	X	X	X
	ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Μαθηματικών	X	X	X	X
		Φυσικής	X	X	X	X
		Χημείας	X	X	X	X
		Βιολογίας	X	X	X	X
		Γεωλογίας	X	X	X	X
		Πληροφορικής	X	X	X	X
	ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Νομικής	X	X	X	☒
		Οικονομικών Επιστημών	X	X	X	X
		Πολιτικών Επιστημών	X	X	X	X
	ΓΕΩΠΟΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ		☒	X	X	X
	ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		X	X	X	X
	ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ		X	X	X	X
	ΙΑΤΡΙΚΗ		X	X	☒	X
	ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ		X	X	X	X
	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ	Πολιτικών Μηχανικών	X	X	X	☒
		Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	X	X	X	X
		Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών	X	X	X	X
		Μηχανολόγων Μηχανικών	X	X	X	X
		Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών	X	X	X	X
		Χημικών Μηχανικών	☒	X	X	☒
		Γενικό Τμήμα	X	X	X	X
		Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης (Βέροια)	☒	X	X	X
	ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών	X	X	X	X
		Μουσικών Σπουδών	X	X	X	X
		Θεάτρου	X	X	X	X
		Κινηματογράφου	X	X	X	X
	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	X	X	X	X
		Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης	X	X	X	X
	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΤΜΗΜΑ	Φαρμακευτικής	☒	X	☒	X
		Επιστήμη Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού	X	☒	☒	X
Επιστήμη Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (Σέρρες)		X	X	X	X	
	Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας	X	X	X	X	
ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ			X	X	X	X
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ευρωπαϊκός Πολιτισμός	X	X	X	X
		Ελληνικός Πολιτισμός	X	X	X	X
		Ισπανικής Γλώσσας και Πολιτισμός	X	X	X	X
	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών	X	X	X	X
		Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	X	X	X	X
		Διοίκηση Μονάδων Υγείας, Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας του ΕΣΥ	X	X	X	X
		Τραπεζική, Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων & Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA)	X	X	X	X
	ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	Σπουδές στις Φυσικές Επιστήμες	X	X	X	X
		Πληροφορική	X	X	X	X
	ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ		X	X	X	X

Ανασυγκροτείται η υγεία και η ασφάλεια στην Ιταλία

Στις 31 Μαΐου του 2010, το Ιταλικό Εθνικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Ασφάλειας και Πρόληψης (ISPESL) και το Ινστιτούτο Ασφάλισης για το Ναυτικό Τομέα (IPSEMA) ενσωματώθηκαν στο Εθνικό Ινστιτούτο για την Ασφάλιση έναντι Εργατικών Ατυχημάτων και Επαγγελματικών Ασθενειών (INAIL). Στόχος αυτής της ενέργειας ήταν να συγκεντρώσει πόρους και να φέρει πιο κοντά την ασφάλιση και την έρευνα.

«Αυτή η σύνθεση είναι ο πιο σωστός πολιτικό τρόπο για μας, ώστε να συγχωνευτούν και να βελτιωθούν οι υπηρεσίες που σχετίζονται με την ασφάλεια και την υγεία» λέει με έμφαση ο Πρόεδρος του INAIL, Μάρκο Φάμπιο Σαρτόρι. Ο ίδιος τονίζει το στόχο να γίνει το INAIL «ένας παγκόσμιος σύμβουλος σε θέματα ασφάλειας και υγείας» με έναν σαφή ρόλο στα θέματα ασφάλισης, πρόληψης και αποκατάστασης. Μέσα στο νέο σχήμα, το INAIL αναλαμβάνει το συντονιστικό ρόλο, ενώ το ISPESL και το IPSEMA τον εκτελεστικό.

Οι τρεις Αρχές ανασυγκροτήθηκαν με στόχο τη βελτίωση της επαγγελματικής ασφάλειας και ειδικότερα τη σημαντική μείωση του αριθμού των θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων. Επιπλέον, το INAIL αναλαμβάνει να παρουσιάζει τα κοινά ερευνητικά αποτελέσματα των Αρχών και να προωθεί τις ευρεσιτεχνίες του INAIL. Το INAIL έχει, επίσης, αναλάβει τα εξής έργα:

- τη διαχείριση και την ερμηνεία των δεδομένων που προκύπτουν από το Εθνικό Σύστημα Πληροφόρησης σε Θέματα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (SINP).
- την καταγραφή των ονομάτων των εκπροσώπων των εργαζομένων που είναι υπεύθυνοι για θέματα ΑΥΕ και τα οποία είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν οι εργοδότες
- τη συλλογή δεδομένων για επαγγελματικά ατυχήματα που οδηγούν σε απουσία από την εργασία τουλάχιστον μια ημέρα, εξαιρουμένης της ημέρας του ατυχήματος
- τη λήψη πληροφοριών από τις εισαγγελικές αρχές για τις περιπτώσεις παραβίασης των κανονισμών σε θέματα ΑΥΕ ή συνθηκών, οι οποίες οδήγησαν σε επαγγελματική ασθένεια. Στις περιπτώσεις αυτές το INAIL μπορεί να εμφανιστεί ως συγκατήγορος και να απαιτήσει αποζημίωση.

Ένα πρώτο αποτέλεσμα από τη συγχώνευση των τριών Αρχών είναι η ίδρυση του Κέντρου Υγείας και Ασφάλειας (Polo Salute e Sicurezza). Η ανοιχτή γραμμή του Κέντρου παρέχει δωρεάν πληροφορίες για την αναδιοργάνωση των Ινστιτούτων και θα προσφέρει και στο μέλλον υπηρεσίες στους πελάτες τους.

Πηγή: *Orsola Larocca, Occupational safety and health in Italy has been restructured, KANBrief 2/11*

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ...

Επιμέλεια: Εβίτα Καταγή

- Στο Βέλγιο, μελέτες (2004) έδειξαν ότι το 14,4% των εργαζομένων αντιμετώπισε εκφοβισμό (bullying) στην εργασία του κάποια στιγμή τους προηγούμενους, από την έρευνα, 12 μήνες. Επίσης, ότι υπάρχει μια μικρή αύξηση στον αριθμό των ανθρώπων που υφίστανται βία και εκφοβισμό στην εργασία τους.
- Στη Φιλανδία, μελέτη του 2008 έδειξε ότι 13% των ερωτηθέντων είχαν υποστεί εκφοβισμό στην εργασία που ασκούσαν την εποχή της εκπόνησης της έρευνας ενώ 8% είχαν τέτοιου είδους εμπειρία σε παλαιότερη εργασία.
- Στη Βουλγαρία, ερευνητικό πρόγραμμα (2001) έδειξε ότι η παρενόχληση είναι η δεύτερη σε συχνότητα μορφή βίας στο εργασιακό περιβάλλον μετά τις ηλεκτρικές προσβολές.
- Στη Σουηδία, το 3,5% του εργατικού δυναμικού υπέστη εκφοβισμό στην εργασία του τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα για περισσότερο από έξι μήνες.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο, 1,4% από αυτούς που απάντησαν σε έρευνα που έγινε σε 70 οργανισμούς του ιδιωτικού, του δημόσιου και του εθελοντικού τομέα, είχαν υποστεί εκφοβισμό στην εργασία τους τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα τους τελευταίους έξι μήνες πριν από την έρευνα. Επιπλέον, 10,6% είχαν παρόμοια εμπειρία λιγότερο συχνά από την εβδομαδιαία βάση.
- Στη Γαλλία, μια έρευνα (2005) σε 7.000 υπαλλήλους στην περιοχή της Προβηγκίας και της Κιανής Ακτής με αντικείμενο την ψυχολογική βία, έδειξε ότι το 10% είχε υποστεί τέτοια βία κατά τους 12 προηγούμενους από την έρευνα μήνες.
- Στη Νορβηγία, τη δεκαετία του 90, 8,6% όσων ανταποκρίθηκαν στην έρευνα και οι οποίοι προέρχονταν από διάφορους τομείς, απάντησαν ότι είχαν υποστεί εκφοβισμό και 4,5% πολύ έντονο εκφοβισμό. Οι αντίστοιχοι αριθμοί το 2005 ήταν 5% και 2%.

- Στην Ιρλανδία έρευνες που έκανε το Ινστιτούτο Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών έδειξαν ότι τους προηγούμενους από αυτές, έξι μήνες το 7,9% όσων ανταποκρίθηκαν είχε μια εμπειρία εκφοβισμού στο χώρο της εργασίας του.
- Στην Πολωνία, έρευνες (2002) σε δείγμα 1.047 ενήλικων έδειξαν ότι 17% από αυτούς είχαν διωχθεί από κάποιον ανώτερο στην ιεραρχία τα τελευταία 5 χρόνια: 12% ότι αυτό συμβαίνει σπάνια και 5% ότι συμβαίνει συχνά. Το 6% είπε ότι έχει διωχθεί από συναδέλφους (4% σπάνια και 2% συχνά).
- Το υψηλότερο ποσοστό εμφάνισης (33,5%) εκφοβισμού στο χώρο εργασίας, σε ευρωπαϊκή χώρα, βρέθηκε στην Πορτογαλία.
- Υψηλά επίπεδα εκφοβισμού βρέθηκαν επίσης στην Τουρκία. Σε μια μελέτη σε υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα, το 47% όσων ανταποκρίθηκαν στην έρευνα θεωρούσαν ότι είχαν υποστεί εκφοβισμό, με σχεδόν 2% να λένε ότι τους είχε συμβεί πολλές φορές ή σχεδόν καθημερινά.

Πηγή: *Workplace Violence and Harassment: a European Picture, European Agency for Safety and Health at Work, 2010.*

ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑ

Από την οργάνωση των εργατών ως τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις

Επιμέλεια: Σπύρος Δοντάς

Απόσπασμα από το βιβλίο του Φερνάντ Μπρωντέλ (Fernand Braudel) «Γραμματική των Πολιτισμών», μετάφραση Άρη Αλεξάκη, Εκδόσεις Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2003, σελίδες 530 - 533.

Στο σημείωμά του, ο μεταφραστής του έργου αναφέρει: «Το κείμενο του βιβλίου αυτού δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία το 1963. Αποτελούσε το κεντρικό μέρος ενός συλλογικού έργου - ενός σχολικού βιβλίου Ιστορίας - που είχε τίτλο Ο σύγχρονος κόσμος, ιστορία και πολιτισμοί και απευθυνόταν στην τελευταία τάξη του γαλλικού λυκείου».

Από την οργάνωση των εργατών ως τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις

Το θέμα είναι τόσο ευρύ και τόσο πολύπλοκο που δεν μπορούμε εδώ να το πραγματευτούμε σε βάθος.

Από την άλλη όμως, είναι άραγε δυνατόν να γίνει κάτι τέτοιο; Θα έπρεπε, σ' αυτή την περίπτωση, να εναρμονίσουμε τις σοσιαλιστικές ιδέες (μια ολόκληρη οικογένεια ιδεών, που εξελίσσονται, που αντιφάσκουν μεταξύ τους, αλλά και που αλληλοσυμπληρώνονται) με τη δράση των εργατών, με τις διεκδικήσεις τους όπως αυτές παρουσιάζονταν μέσα από τις πραγματικές συνθήκες της εργασίας και της καθημερινής ζωής τους. Τι μορφή παίρνουν οι σοσιαλιστικές ιδέες στα χέρια αυτού του ρωμαλέου και θορυβώδους σώματος που είναι οι εργατικές μάζες;

Είναι δύσκολο να απαντήσει κανείς· για τον πρόσθετο μάλιστα λόγο ότι συχνά -πράγμα που αποδεικνύεται και από το παράδειγμα της Αγγλίας- ο εργατικός κόσμος οργανώθηκε μόνος του, με τρόπο ρεαλιστικό, συνετό, συγκρατημένο, μακριά από τις ιδεολογίες και από την ενεργό και βίαιη πολιτική.

Έπειτα, αν δεχθούμε ότι τον πρώτο λόγο τον είχαν οι θεωρητικοί κοινωνικοί μεταρρυθμιστές, τον δεύτερο λόγο οι συνδικαλιστικές ομάδες, τον τρίτο τα εργατικά πολιτικά κόμματα, τότε ασφαλώς ο τέταρτος λόγος ανήκε στα κράτη, είτε αυτά έλεγαν όχι στις διεκδικήσεις (ή ενέδιδαν φρονίμως ποιούντα και παρά τη θέλησή τους, πράγμα που δεν διαφέρει και πολύ) είτε ικανοποιώντας, ακόμη και προκαταλαμβάνοντας τις διεκδικήσεις, τις οποίες αποδυνάμωναν έτσι εκ των προτέρων.

Να λοιπόν τουλάχιστον τέσσερις ομάδες που θα έπρεπε να τις παρακολουθήσουμε σ' αυτή τη διαδρομή: θεωρητικοί όλων των αποχρώσεων, συνδικαλιστές παντός φυράματος, πολιτικοί προερχόμενοι από τον κόσμο των εργατών, εκπρόσωποι του κράτους, όλοι τους πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους.

Ωστόσο, σε όλη την Ευρώπη, μπορεί να διαπιστώσει κανείς μια γενική εξέλιξη που διέρχεται λίγο πολύ από τις ίδιες φάσεις, τουλάχιστον για ότι αφορά τις τρεις πιο αντιπροσωπευτικές χώρες, Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία, καθώς και τις γειτονικές του Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, τις Σκανδιναβικές χώρες, την Ελβετία. Έξω από αυτά τα προνομιούχα κράτη, οι καθυστερήσεις ολοφάνερές, δεν έχουν ακόμη σήμερα καλυφθεί.

Εδώ ενδιαφέρει να παρακολουθήσουμε την πορεία των προοδευτικών χωρών, σταματώντας σε ορισμένα στάδια της διαδρομής τους:

Πριν από το 1871: Στην Αγγλία, από την περίοδο 1858-1867 και έπειτα, ιδρύονται πολλά συνδικάτα (Trade Unions), που αγωνίζονται από την πρώτη στιγμή για την κατάργηση των νόμων που διέπουν τις σχέσεις «Κυρίου και Υπηρέτη». Το πρώτο συνέδριο των Trade Unions πραγματοποιείται το 1866. Μέλη των συνδικάτων αυτών γίνονται μόνο οι ειδικευμένοι εργάτες.

Στη Γαλλία, κανένα θετικό βήμα ακόμη, εκτός από εκείνον το νόμο 1864, για τους συνασπισμούς, ο οποίος επιτρέπει ως ένα βαθμό τις απεργίες, όσες δεν είναι καταχρηστικές. Το 1865, ιδρύεται στο Παρίσι γραφείο του Γαλλικού Τμήματος της Διεθνούς (το πρώτο είχε ιδρυθεί στο Λονδίνο, το 1864), και ένα δεύτερο, στη Λυόν, το 1868. Η Δεύτερη Αυτοκρατορία ήταν συγχρόνως «προ-

Η αλληλεγγύη του προλεταριάτου (Εικονογραφημένη σελίδα του γερμανικού βιβλίου *Kulturbilde, die Hohenzollern-Legende* από τον Άγγλο καλλιτέχνη Walter Crane, τέλος 19ου αιώνα)

οδευτική και καταπιεστική», βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσης των εργατών, ελέγχοντας όμως ταυτόχρονα πολύ προσεκτικά τις ελευθερίες του ίδιου αυτού εργατικού κόσμου.

Στη Γερμανία, η κατάσταση είναι ανάλογη, αργεί να διμορφωθεί. Ο Λασσάλ ιδρύει, το 1862, στο Λονδίνο, τη Γενική Ένωση των Γερμανών Εργατών (*Allgemeiner Deutscher Arbeiter Verein*). Επτά χρόνια αργότερα, στο συνέδριο του Άιζενμπαχ, ιδρύεται το Εργατικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, μαρξιστικής ιδεολογίας.

Πριν από το 1914: Τεράστια βήματα έχουν γίνει μέχρι αυτή τη χρονιά.

Στην Αγγλία, με την ίδρυση της Δημοκρατικής Ομοσπονδίας, το 1881, από τον Χάιντμαν, αρχίζει η «σοσιαλιστική» προπαγάνδα στον εργατικό κόσμο, ο οποίος τηρούσε αρνητική στάση μέχρι τότε απέναντι στην πολιτική. Παράλληλα με την έναρξη της πολιτικοποίησης, το συνδικαλιστικό κίνημα διευρύνεται ώστε να συμπεριλάβει και τους φτωχότερους εργάτες, τους ανειδίκευτους. Ωστόσο θα περάσουν ακόμα δέκα χρόνια πριν να πραγματοποιηθεί η μεγάλη ιστορική απεργία των λιμενεργατών του Λονδίνου. Το 1893, ιδρύεται το Ανεξάρτητο Εργατικό Κόμμα (*Independant Labour Party*) και πέντε χρόνια αργότερα η Γενική Ομοσπονδία των Trade Unions. Μετά από τις εκλογικές επιτυχίες του Εργατικού Κόμματος, σχηματίζεται η σχεδόν επαναστατική «ριζοσπαστική» κυβέρνηση του 1907. Μια σειρά κοινωνικών

νόμων ψηφίζονται τότε, η Αγγλία αρχίζει να αποκτά καινούργιο πρόσωπο.

Στη Γαλλία, τα πράγματα ακολουθούν ανάλογο δρόμο: το 1877, ο Ζυλ Γκεντ ιδρύει την πρώτη σοσιαλιστική εφημερίδα, την Ισότητα (*L'Égalité*) και, δυο χρόνια αργότερα, το Γαλλικό Εργατικό Κόμμα (*Parti Ouvrier Français*). Τα συνδικάτα αναγνωρίζονται από το νόμο το 1884. Το 1887 ιδρύονται τα πρώτα εργατικά κέντρα. Το 1890, εορτάζεται για πρώτη φορά η Πρωτομαγιά ως ημέρα της Εργασίας. Το 1893, ο Ζαν Ζωρές πρωτοεκλέγεται βουλευτής στην περιφέρεια της πόλης Καρμώ. Το 1895, ιδρύεται η Γενική Εργατική Συνομοσπονδία (*CGT, Confédération Général du Travail*). Το 1901, δημιουργούνται δυο σοσιαλιστικά κόμματα, το ένα του Ζυλ Γκεντ (Σοσιαλιστικό Κόμμα της Γαλλίας, *Parti socialiste de France*), το άλλο του Ζωρές (Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, *Parti socialiste français*). Το 1904, ιδρύεται η εφημερίδα *Λ' Ουμανιτέ* (*L' Humanité, Η Ανθρωπότητα*). Το 1906, τα δύο κόμματα συγχωνεύονται, και σχηματίζεται το Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα (*Parti socialiste unifié*). Στη Γερμανία, οι σοσιαλιστές διώκονται από τον Μπίσμαρκ (έκτακτοι νόμοι του 1878). Από το 1883, ένας κρατικός σοσιαλισμός προβαίνει στη λήψη μιας σειράς κοινωνικών μέτρων. Μετά από την αποχώρηση του Μπίσμαρκ, τα συνδικάτα ανασυγκροτούνται, και τα μέλη τους δεν αργούν να φτάσουν το ένα εκατομμύριο. Η πολιτική τους επιτυχία είναι μεγάλη (παίρνουν 3 εκατομμύρια ψήφους στις εκλογές του 1907, και 4.245.000, το 1912). Με αυτά τα δεδομένα, και χωρίς να υπερτιμούμε την ισχύ της 2ης Διεθνούς, μετά από το 1901, είναι θεμιτό να πούμε ότι, το 1914, η Δύση βρίσκεται τόσο στα πρόθυρα του πολέμου όσο και στα πρόθυρα του σοσιαλισμού. Ο σοσιαλισμός είναι έτοιμος να ανεβεί στην εξουσία, να δημιουργήσει μια Ευρώπη τόσο σύγχρονη όσο η σημερινή, αν όχι και περισσότερο. Μέσα σε λίγες μέρες, μέσα σε λίγες ώρες, ο πόλεμος θα κάνει όλες αυτές τις ελπίδες να καταρρεύσουν.

Αποτελεί τεράστιο σφάλμα για τον ευρωπαϊκό σοσιαλισμό εκείνης της εποχής το γεγονός ότι δεν κατόρθωσε να αποτρέψει τη σύρραξη. Είναι κάτι που οπωσδήποτε διαισθάνονται οι ιστορικοί οι πιο ευνοϊκά διακείμενοι απέναντι στο σοσιαλισμό, και πολύ θα ήθελαν να γνωρίζουν ποιος ακριβώς ευθύνεται γι' αυτή τη «στροφή» της εργατικής πολιτικής. Στις 27 Ιουλίου 1914 συναντήθηκαν στις Βρυξέλλες ο Ζουβ και ο Ντυμουλέν από τη μια πλευρά, γραμματείς της γαλλικής Γενικής Εργατικής Συνομοσπονδίας και ο Κ. Λεγκίν, γραμματέας της Ένωσης των γερμανικών συνδικάτων, από την άλλη. Συναντήθηκαν άραγε τυχαία, σε κάποιο καφενείο; Μήπως δεν είχαν άλλο λόγο παρά να μοιραστούν την απελπισία τους; Δεν το ξέρουμε. Όπως δεν ξέρουμε και πώς να ερμηνεύσουμε τα τελευταία διαβήματα που έκανε ο Ζαν Ζωρές, την ημέρα ακριβώς της δολοφονίας του (31 Ιουλίου 1914).

Η σημερινή σοσιαλιστική Ευρώπη οικοδομήθηκε αργά, ανολοκλήρως, μέσα από το παιχνίδι των πολιτικών πλειοψηφιών, με νόμους, με την ίδρυση, στη Γαλλία (το 1945-46) και στην Αγγλία λίγο αργότερα, των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ήδη, η Κοινή Αγορά, θέτοντας την αρχή της ισότητας των κρατών απέναντι στα κοινωνικά βάρη, αποφάσισε την επέκτασή τους, αργά ή γρήγορα, στην Ευρώπη των Ξε.

Γενικό Συμβούλιο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (ΠΟΑΣΥ)

Η αναγνώριση της επικινδυνότητας του επαγγέλματος των αστυνομικών υπαλλήλων, αποτελούσε ένα από τα θέματα του Γενικού Συμβουλίου, της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (ΠΟΑΣΥ) που πραγματοποιήθηκε στις 25/5/2011 στην Αθήνα. Το Συμβούλιο υπογράμμισε την ανάγκη έμπρακτης διασφάλισης, της αβλαβούς, για το αστυνομικό προσωπικό, εκτέλεσης των καθηκόντων του, με την απαραίτητη εφαρμογή του Π.Δ. 45/2008 περί Υγιεινής και Ασφάλειας. Στον άξονα της υγείας και της ασφάλειας συμμετείχαν με εισηγήσεις οι κ.κ. Α. Δαΐκου (χημικός, ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.) και Σ. Κωνσταντοπούλου (μηχανικός περιβάλλοντος, MSc, ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), οι οποίες ανέπτυξαν το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, καθώς και τη μεθοδολογία ποιοτικού και ποσοτικού προσδιορισμού των βλαπτικών εργασιακών παραγόντων, αντίστοιχα. Το συνολικό διεκδικητικό πλαίσιο της ΠΟΑΣΥ αφορούσε, μεταξύ άλλων, σε θεσμικά θέματα (επικινδυνότητα του επαγγέλματος, επαρκής αριθμός εισαγωγής αστυ-

νομικών κατ' έτος στις σχολές της Ελληνικής Αστυνομίας, μεταρρυθμίσεις στην Ελληνική Αστυνομία), οικονομικά (πολιτική περικοπών, θέσπιση νέου μισθολογίου), ασφαλιστικά/φορολογικά (αλλαγές στο ασφαλιστικό). Τη συζήτηση με τους εκπροσώπους της Αστυνομίας από όλες τις πόλεις της Ελλάδας συντόνιζε ο πρόεδρος της ΠΟΑΣΥ κος Χ. Φωτόπουλος.

νομικών κατ' έτος στις σχολές της Ελληνικής Αστυνομίας, μεταρρυθμίσεις στην Ελληνική Αστυνομία), οικονομικά (πολιτική περικοπών, θέσπιση νέου μισθολογίου), ασφαλιστικά/φορολογικά (αλλαγές στο ασφαλιστικό). Τη συζήτηση με τους εκπροσώπους της Αστυνομίας από όλες τις πόλεις της Ελλάδας συντόνιζε ο πρόεδρος της ΠΟΑΣΥ κος Χ. Φωτόπουλος.

Νομοθετικές εξελίξεις

Επιμέλεια: Αφροδίτη Δαΐκου

Υπουργική Απόφαση Δ7/Α/οικ. 12050/2223/2011 (ΦΕΚ 1227/Β/14.6.2011): Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (Κ.Μ.Λ.Ε.).

Σκοπός του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών είναι η θέσπιση των κανόνων ορθολογικής δραστηριότητας, ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων και των περιοίκων και προστασίας του περιβάλλοντος, για τις εργασίες εντοπισμού ή εκμετάλλευσης ή αξιοποίησης ή επεξεργασίας των ορυκτών υλών, καθώς και για τις αντίστοιχες εργασίες αποκατάστασης κάθε μεταλλευτικού ή λατομικού χώρου.

Ειδικότερα καθορίζονται:

- α) τα κριτήρια για την ορθολογική έρευνα, εκμετάλλευση, αξιοποίηση και επεξεργασία των ορυκτών υλών
- β) οι υποχρεώσεις εκμεταλλευτών, εργοδοτών, μελετητών, επιβλεπόντων μηχανικών και εργαζομένων
- γ) τα πλαίσια για τη μελέτη, οργάνωση, λειτουργία και επίβλεψη των αντίστοιχων έργων
- δ) τα προσόντα και η διαδικασία για την απόκτηση και ανάκληση αδειών γομωτή - πυροδότη
- ε) οι όροι και τα επιβαλλόμενα μέτρα για την ασφάλεια της ζωής και της υγείας των εργαζομένων και των κάθε είδους μεταλλευτικών ή λατομικών έργων και εγκαταστάσεων, για την προστασία της επιφάνειας και

του περιβάλλοντος χώρου, για την εξασφάλιση των περίοικων, των διερχόμενων, των οικισμών και των μεμονωμένων κτισμάτων, των αρχαιολογικών - τουριστικών - φυσικού κάλλους και λοιπών προστατευόμενων περιοχών, των οδών, των σιδηροδρομικών γραμμών, των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, των δικτύων ύδρευσης-αποχέτευσης και των τηλεπικοινωνιών και λοιπών έργων δημόσιας ωφέλειας

στ) τα απαιτούμενα στοιχεία και δικαιολογητικά για τον έλεγχο της εφαρμογής του.

Προβλέπεται επίσης, η υποχρέωση κατάρτισης, σε κάθε έργο, μελετών και ειδικών κανονισμών με πρόσθετα μέτρα ασφάλειας - προστασίας, που εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ).

Υπουργική Απόφαση 6952/2011 (ΦΕΚ 420/Β/16.3.2011): Υποχρεώσεις και μέτρα για την ασφαλή διέλευση των πεζών κατά την εκτέλεση εργασιών σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών.

Υπουργική Απόφαση οικ. 145116/2011 (ΦΕΚ 354/Β/8.3.2011) Καθορισμός μέτρων, όρων και διαδικασιών

για την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων και άλλες διατάξεις.

Σκοπός της απόφασης αυτής είναι: α) η προώθηση της αξιοποίησης των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων και η μέσω αυτής εξοικονόμηση υδατικών πόρων, η οποία θα συμβάλει σημαντικά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων από: i) την προϊούσα λειψυδρία και ξηρασία στην περιοχή της Μεσογείου, καθώς και την αναμενόμενη επιδείνωση του προβλήματος λόγω της κλιματικής αλλαγής, ii) την έντονη ταπείνωση ή/και υφαλμύριση των υπόγειων υδροφορέων ορισμένων περιοχών της χώρας από την υπεράντληση, την προϊούσα λειψυδρία και την είσοδο του θαλάσσιου μετώπου σε παραλιακές περιοχές και β) η βελτίωση του υδατικού ισοζυγίου μέσω της τροφοδότησης των υπογείων υδροφορέων. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επαναχρησιμοποίηση των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων είναι η διασφάλιση της Δημόσιας Υγείας.

Η έννοια όρων όπως: υγρά απόβλητα, επαναχρησιμοποίηση υγρών αποβλήτων, ανακύκλωση βιομηχανικών υγρών αποβλήτων, άμεση ή έμμεση επαναχρησιμοποίηση, άμεση επαναχρησιμοποίηση υγρών αποβλήτων για πόση, επαναχρησιμοποίηση για σκοπούς εκτός πόσης, κ.λπ, δίνεται στο άρθρο 2, ενώ για όρους όπως αστικά λύματα, οικιακά λύματα» βιομηχανικά υγρά απόβλητα, μονάδα ισοδύναμου πληθυσμού (ΜΙΠ) και διάθεση λυμάτων, ισχύουν οι ορισμοί του άρθρου 2 της υπ. αριθ. 5673/400/1997 ΚΥΑ (192 Β). Ισχύουν επίσης έννοιες που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 3199/2003 και του Π.Δ. 51/2007.

Διευκρινήσεις σχετικά με την ορθή εφαρμογή της απόφασης αυτής δίνονται στην εγκ. οικ. 145447/23.6.2011.

Νόμος 3982/2011 (ΦΕΚ 143/Α/17.6.2011): Απόδοση της αδειοδότησης τεχνικών επαγγελματικών και μεταποικιακών δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών πάγκων και άλλες διατάξεις.

Προεδρικό Διάταγμα 49/2011 (ΦΕΚ 114/Β/20.5.2011): Τροποποίηση και συμπλήρωση του π.δ. 281/1996 «Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας κατά την εργα-

σία στα αλιευτικά σκάφη σύμφωνα με την οδηγία 93/103/ΕΚ του Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 1993» (198/Α).

Αρ. Πρωτ. οικ. 21228/22.3.2011: Κατευθυντήριες οδηγίες για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται από το Σ.Ε.Π.Ε. κατ εφαρμογή της Υ.Α. 2063/Δ1 632/2011 (266/Β).

Υπουργική Απόφαση Γ/ΕΞ/2274/2011 (ΦΕΚ 548/Β/7.4.2011): Χρήση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για την προστασία προσώπων και αγαθών.

Απόφαση Δ3/Γ/12041/2861/2011 (ΦΕΚ 1109/Β/3.6.2011): Κανονισμός ανεφοδιασμού αεροσκαφών με καύσιμα σε αεροδρόμια.

Υπουργική Απόφαση 3015/30/6-η/2011 (ΦΕΚ 687/Β/29.4.2011): Τροποποίηση της υπ αριθμ. 3015/30/6 από 23.3.2009 απόφασης Αναπληρωτή υπουργού εσωτερικών «Καθορισμός όρων ασφαλείας καταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων» (536/Β).

Υπουργική Απόφαση Οικ. 3669/194/2011 (ΦΕΚ 549/Β/7.4.2011): Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 2009/48/ΕΚ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την ασφάλεια των παιχνιδιών.

Νόμος 3983/2011 (ΦΕΚ 144/Α/17.6.2011) Εθνική στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2008 και άλλες διατάξεις.

Υπουργική Απόφαση Η.Π. 14122/549/Ε. 103/2011 (ΦΕΚ 488/Β/30.3.2011): Μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2008/50/ΕΚ «για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής ένωσης της 21ης Μαΐου 2008».

Συνέδρια - Ημερίδες - Εκθέσεις

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Καψάλη

1.

29 November - 1 December 2011, The Hague
Connecting labour and health: what role for occupational health in primary health care?
Organized by WHO in collaboration with TNO Work and Health and the Dutch Government
E-mail: workershealth@who.int

2.

August 6-7, 2011 2011 - Dalian, China
2011 International Conference on Environmental Systems Science and Engineering, ICESSE 2011
E-mail: icesse2011@gmail.com
Tel: 18651993500
The conference proceedings will be published by Information Engineering Research Institute, USA. All papers accepted will be indexed by ISTEP.

URL: <http://www.icaom-conf.org/icesse2011/index.htm>

3.

7-9 September 2011, Oxford UK
EPICOH 2011 - 22nd International Conference on Epidemiology in

Occupational Health
E-mail: info@epicoh2011.com
URL: <http://epicohoxford2011.org.uk>

4. 15-16 September 2011, Houston TX, USA
HSE, Risk Management and Process Safety in Oil and Gas 2011
URL: www.arena-international.com/hrps11

5. **Canada's Safety, Health and Environmental Professionals**
Canadian Society of Safety Engineering

19-20 September 2011, Whistler, British Columbia, Canada

Collaboration, Collective Wisdom: Canadian Society of Safety Engineering (CSSE) 2011 Professional Development Conference

Contact: Canadian Society of Safety Engineering (CSSE), 39 River Street, Toronto ON M5A 3P1, Canada

Tel: +1 416 646 1600, **Fax:** +1 416 6469460

Email: info@csse.org

URL: www.csse.org

6. **Water Supply & Sanitation Collaborative Council**
Inform. Engage. Enable.

9-14 October 2011, Mumbai, India

The Global Forum on Sanitation and Hygiene 2011: Sanitation and Hygiene in Developing Countries

Contact: For more information, or to join the mailing list for regular updates, **visit** www.wsscc.org/node/1251

7. 21-23 September 2011, Hanasaari Cultural Centre, Espoo, Finland

Fourth International Conference on Unemployment, Job Insecurity and Health
Contact: Finnish Institute of Occupational

Health Topeliuksenkatu 41 a A 00250
Helsinki Finland, **Tel:** +358-30-474-2717
E-mail: taija.verio-piispanen@ttl.fi
URL: www.ttl.fi/ujih2011

8. **8th European Congress of Chemical Engineering (ECCE-8)**
Presented Social Meeting
1st European Congress of Applied Biotechnology
1st World Congress on Biotechnology and Health

25-29 September 2011, Berlin, Germany

8th European Congress of Chemical Engineering (ECCE-8)

Contact: DECHEMA e.V. Congress Department, P.O.B. 15 01 04, 60061 Frankfurt am Main, Germany

URL: <http://events.dechema.de/ecce2011.html>

9.

26-29 October 2011, Beijing, China

First International Symposium on Mine Safety Science and Engineering

The symposium is authorized by the State Administration of Work Safety and is sponsored by China Academy of Safety Science & Technology (CASST), China University of Mining & Technology (Beijing) (CUMTB), McGill University (Canada) and University of Wollongong (Australia) with participation from several other universities from round the world, research institutes, professional associations and large enterprises.

Contact: **Tel:** +86-10-84911521-805 or +86-10-82375620

Email: ismsse2011@chinasafety.ac.cn

URL: www.chinasafety.ac.cn/ismsse2011

27 October 2011, Vancouver, British Columbia, Canada

Leading Performance Conference 2011: Bridging People, Safety and Profits

Contact: FIOSA-MIOSA Safety Alliance of BC, 106-8615 Young Road, Chilliwack, BC. V2P 4P3 Canada

Tel: + 1604.701.0261,

Fax: +1 604.701.0262

E-mail: safety@fmiosa.com

URL: www.fmiosa.com

11.

30 October - 4 November 2011 Philadelphia, Pennsylvania, USA

National Safety Council (NSC) 2011 Congress & Expo

Contact: www.congress.nsc.org/nsc2011/public/enter.aspx

12.

1-4 July 2012, Rotterdam Hilton Hotel, The Netherlands

ICEFA V - Fifth International Conference on Engineering Failure Analysis

Organized by ELSEVIER

Contact: Wei Zhao, **E-mail:** w.zhao@elsevier.com

URL: <http://www.icefaconference.com/index.html>

CALL FOR ABSTRACTS! Deadline: 17th February 2012

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΠΝΙΣΜΑ (Μέρος Β)

Επιμέλεια: Φανή Θωμαδάκη

Η βιβλιογραφία που ακολουθεί είναι ενδεικτική. Τα παρακάτω ντοκουμέντα (βιβλία και άρθρα) υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Occupational exposure to carcinogens in Estonia, Latvia, Lithuania and the Czech Republic in 1997 / Timo Kauppinen ...[et.al.], Scandinavian journal of work, environment and health, 2001, 27(5), σ. 343-345

Passive smoking / Akosua Buckman, Legal report, An employee's claim for damages for alleged ill-health link, Occupational health review, 1997, (69), σ. 36

Passive smoking and its impact on employers and employees in Hong Kong / S.M. McGhee, A.J. Hedley, L.M. Ho, Occupational and environmental medicine, 2002, 59(12), σ. 842-846

Polycyclic aromatic hydrocarbon-DNA adducts in white

blood cell DNA and 1-hydroxypyrene in the urine form aluminium workers: relation with job category and synergistic effect of smoking / Frederik Jan van Schooten... [et.al.], Cancer epidemiology biomarkers and prevention. 1995, 4(1), σ. 69-77 (Ειδική συλλογή άρθρων 359)

Protection from exposure to second-hand tobacco smoke. Policy recommendations / WHO. - Geneva: WHO, c2007. - 50 σ., ISBN 978-92-4-156341-3

A retrospective mortality study of workers in three major U.S. refineries and chemical plants. part II, internal comparisons by geographic site, occupation and smoking history / Nancy M. Hanis ...[et.al.], Journal of occupational medi-

cine, 1985, 27(5), σ. 361-369 (Ειδική συλλογή άρθρων 304)

Shift work and age as interactive predictors of body mass index among offshore workers / Katharine R. Parkes, Scandinavian journal of work, environment and health, 2002, 28(1), σ. 64-71

Smoke gets in your eyes: workplace smoking is still a subject of great sensitivity. With no smoking day set for 13th March, Linda Goldman looks at legal issues surrounding the subject / Linda Goldman, Occupational health, 1996, 48(3), σ. 89-90

Smoke-free hospitals: {a} health institution is the logical choice as a venue for implementing smoke-free programmes but there is a long way to go in convincing hospitals worldwide that they should lead by example / Laurence Dopson, Occupational health, 1997, 49(4), σ. 142-143

Smoking and dietary intake of polycyclic aromatic hydrocarbons as sources of interindividual variability in the baseline excretion of 1-hydroxypyrene in urine / Jost G.M. Rooij ...[et.al.], International archives of occupational and environmental health, 1994, 66(1), σ. 55-65 (Ειδική συλλογή άρθρων 367)

Smoking and mortality in 81 344 drivers in Guangzhou, China / T.H. Lam ...[et.al.], Occupational and environmental medicine, 2002, 59(2), σ. 135-138

Smoking at work - still a burning issue? / Adam Geldman, Occupational health review, 1996, (61), σ. 27-36

State-specific trends in smoke-free workplace policy coverage: the current population survey tobacco use supplement, 1993 to 1999 / Donald R. Shopland ...[et.al.], Journal of occupational and environmental medicine. 2001, 43(8), 680-686 (Ειδική συλλογή άρθρων 339)

The effects of smoking outside workplaces on non-regular smokers / Jodi Clarke, Ron Borland, Michael McGartland, Journal of occupational and environmental medicine, 1997, 39(8), σ. 734-739

The IARC handbooks of cancer prevention: tobacco control. v.11, reversal of risk after quitting smoking / International Agency for Research of Cancer, World Health Organization.

- Lyon: IARC, c2007. - xiii, 358 σ., ISBN 978-92-832-3011-6

Tobacco control in the workplace / Omowunmi Y.O. Osinubi ...[et.al.]. - New York : Nova Science Publishers, 2005. - xiii, 95 σ., ISBN 1-59454-527-8

Tobacco epidemic: health dimensions. Tobacco is a greater cause of death and disability than any single disease, Fact Sheet, 1997, (154), σ. 1-3

Tobacco use and smoking cessation in acute and critical care / Janie Heath (guest editor). - Philadelphia: Saunders, c2006. - xiv, 143 σ. - (Critical care nursing clinics of North America ; 18(1)) ISBN 1-4160-3502-8

When the smoke gets thicker: smoking while being exposed to chemical or physical agents or biological dust is extremely dangerous, Fact Sheet, 1997, (158), σ. 1-4

Why do people smoke? : every year, 400000 nicotine addicts die of diseases linked to smoking / Brenda Shoss, Safety+Health, 1997, 155(2), σ. 54-56

Περιβαλλοντικοί παράγοντες και καρκίνοι του αναπνευστικού συστήματος: κάπνισμα, εκθέσεις στη βιομηχανία και ατμοσφαιρική ρύπανση / Αθ. Βαλαβανίδης, Materia Medica Graeca. 1986, 14(1), σ. 25-38 (Ειδική συλλογή άρθρων 4)

Συνεργική δράση του καπνού του τσιγάρου και καρκινογόνων παραγόντων στο εργασιακό περιβάλλον, Ιατρική της εργασίας, 1993, σ. 82-90, (Ειδική συλλογή άρθρων 18)

Συσχέτιση της διακοπής του καπνίσματος με τον προληπτικό ιατρικό έλεγχο και τη νοσηρότητα εργαζομένων σε εργοστάσιο τσιμέντου = Smoking cessation: correlation to the preventive medical control and the morbidity of cement workers / Απ. Αποστολόπουλος, Ιατρική της εργασίας, 1991, 3(4), σ. 192-196

Το κάπνισμα στο χώρο εργασίας: μια έρευνα και μια εκστρατεία, JANUS. 1994, 18(IV), σ. 21-22

Το κάπνισμα στους χώρους εργασίας μετά και την υγειονομική διάταξη Υ1/ΓΠ/οικ.76017/29.7.2002 / Γιώργος Λεβέντης, Δελτίον εργατικής νομοθεσίας, 2002, 58(1391), σ. 1457-1470

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Επιμέλεια: Σπύρος Δοντάς

Biological Safety – Principles and Practices

Συγγραφείς: Συλλογικό

Εκδότες: Diane O. Fleming, Debra L. Hunt

Εκδοτικός οίκος: American Society for Microbiology Press

Σελίδες: 622

Έκδοση: 4η

ISBN-13: 978-1-55581-339-0, **ISBN-10:** 1-55581-339-9

Οι κίνδυνοι για την υγεία από βιολογικούς παράγοντες (μικροοργανισμούς) στους εργασιακούς χώρους υποτιμούνται συστηματικά. Μονάχα στα νοσοκομεία και στους υπόλοιπους χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας, οι εργαζόμενοι τους γνωρίζουν, σε κάποιο βαθμό, και τους λαμβάνουν υπόψη τους στο σχεδιασμό των καθημερινών τους εργασιών. Ωστόσο, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στο οποίο οι βιολογικοί παράγοντες είναι λιγότερο εμφανείς. Στο βιβλίο που παρουσιάζεται, επιστήμονες και επαγγελματίες προσφέρουν την εμπειρία τους σε πλήθος σχετικών θεμάτων, όπως είναι η ταυτοποίηση και η εκτίμηση των κινδύνων, καθώς και οι τεχνικοί αλλά και οι διοικητικοί έλεγχοι για την αποφυγή τους. Σε ειδικό κεφάλαιο αναπτύσσονται θέματα βιο-ασφάλειας σε διάφορους εργασιακούς χώρους.

Εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούνται από τα Κ.Ε.Κ. του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Το Κ.Ε.Κ. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., στο πλαίσιο των καταστατικών του αρχών, διενεργεί σεμινάρια κατάρτισης **εργοδοτών, εργαζομένων** και **ελεύθερων επαγγελματιών**, στοχεύοντας στην επιμόρφωση και την υποκίνησή τους στην εφαρμογή κανόνων και καλών πρακτικών Επαγγελματικής Υγείας και Ασφάλειας (Υ&Α). Τα σεμινάρια επαναλαμβάνονται, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, σε όλα τα παραρτήματα του Κ.Ε.Κ. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. Ενδεικτικοί τύποι σεμιναρίων είναι οι ακόλουθοι:

- **Ενδοεπιχειρησιακά Σεμινάρια.** Η διάρκειά τους ποικίλει. Καθορίζεται από τις προτεραιότητες και τα θεματικά πεδία, στα οποία η κάθε επιχείρηση επιθυμεί να δώσει βαρύτητα. Το βασικό πακέτο ενδοεπιχειρησιακού προγράμματος είναι 4ωρης διάρκειας και περιλαμβάνει τα εξής αντικείμενα: γενικά θέματα Υ&Α, πυροπροστασία, ηλεκτρικός κίνδυνος, εργονομία-μυοσκελετικές παθήσεις.

Το πρόγραμμα αυτό είναι μεταβλητό και μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες της επιχείρησης, καλύπτοντας ποικίλα θεματικά πεδία. Κατόπιν αιτήματος από την επιχείρηση και σχετικής συνεννόησης, **παρέχεται και υπηρεσία επί τόπου επίσκεψης κλιμακίου εμπειρογνομένων του Ινστιτούτου**, οι οποίοι παρατηρούν το χώρο εργασίας, εντοπίζουν τις ανάγκες εκπαίδευσης και συλλέγουν υλικό, προκειμένου η εκπαίδευση να είναι το δυνατόν προσαρμοσμένη στις ανάγκες και την καθημερινότητα της επιχείρησης.

- **Τεχνικών Ασφάλειας αποφοίτων ΑΕΙ¹ διάρκειας 100 ωρών** με τίτλο **«Υγιεινή & Ασφάλεια - Πρόληψη Ατυχημάτων»**. Απευθύνεται σε στελέχη επιχειρήσεων και ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι στοχεύουν στην ανάληψη καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας σε **Βιομηχανίες**. Το περιεχόμενο του προγράμματος καλύπτει τις απαιτήσεις του Ν. 3144/03, εγκρίνεται από το Συμβούλιο Υ&Α της Εργασίας (Σ.Υ.Α.Ε.) του Υπουργείου Εργασίας, ενώ με το πέρας του, **χορηγείται βεβαίωση παρακολούθησης, που αποτελεί αποδεικτικό για μείωση της απαιτούμενης προϋπηρεσίας για ανάληψη των καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας, για μεν τους αποφοίτους Πανεπιστημίων από δύο (2) σε ένα (1) έτος, για δε τους αποφοίτους ΤΕΙ από πέντε (5) σε δύο (2) έτη από κτήσεως του βασικού τίτλου σπουδών (πτυχίου).**

- **Τεχνικών Ασφάλειας αποφοίτων ΑΕΙ¹ διάρκειας 100 ωρών** με τίτλο **«Υγιεινή & Ασφάλεια - Πρόληψη Ατυχημάτων στα Τεχνικά Έργα»**. Απευθύνεται σε στελέχη τεχνικών εταιρειών και ελεύθερους επαγγελματίες, οι οποίοι στοχεύουν στην ανάληψη καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας σε **Τεχνικά Έργα**. Για τα συγκεκριμένα σεμινάρια ισχύουν οι ίδιες προϋποθέσεις, ενώ χορηγούνται ίδιοι τύπου βεβαιώσεις παρακολούθησης με τα σεμινάρια Βιομηχανίας.

- **Εργοδοτών επιχειρήσεων Β' και Γ' κατηγορίας επικινδυνότητας διάρκειας 35 και 10 ωρών** αντίστοιχα, με θέμα **«Ο Εργοδότης ως Τεχνικός Ασφάλειας»**. Στόχος του προγράμματος είναι η επιμόρφωση εργοδοτών μικρών επιχειρήσεων (< από 50 εργαζομένους) στην ανάληψη καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας στις επιχειρήσεις που διατηρούν. Τα σεμινάρια εγκρίνονται, ως προς το περιεχόμενο και τις προϋποθέσεις υλοποίησης από το Σ.Υ.Α.Ε., **ενώ χορηγείται βεβαίωση παρακολούθησης, που αποτελεί αποδεικτικό προσόντων για ανάληψη καθηκόντων Τεχνικού Ασφάλειας.**

- **Σεμινάρια Επιτροπών Υ&Α της Εργασίας (Ε.Υ.Α.Ε.), διάρκειας 20 ωρών**, με τίτλο **«Υ&Α της Εργασίας - Ο ρόλος των Ε.Υ.Α.Ε.»**. Τα σεμινάρια αφορούν μέλη εκλεγμένων Επιτροπών Υ&Α επιχειρήσεων και σκοπό έχουν την ενημέρωσή τους για θέματα Υ&Α της Εργασίας, ώστε να τους καταστήσει ικανούς οργωούς της επιχείρησης και του Τεχνικού Ασφάλειας, στην εφαρμογή κανόνων που προάγουν την ασφάλεια και την υγεία στους εργασιακούς χώρους.

- **Επιμορφωτικά σεμινάρια σε θέματα επαγγελματικής υγείας, διάρκειας 20 ή 30 ωρών**, με τίτλο **«Επαγγελματική Υγεία»**. Απευθύνονται σε ιατρούς όλων των ειδικοτήτων και σκοπό έχουν την ενημέρωσή τους για το θεσμό του Ιατρού Εργασίας και τα ζητήματα Υγιεινής & Υγείας της Εργασίας.

- **Εξειδικευμένα μικρής διάρκειας (10 ωρών)**. Στοχεύουν στην εκπαίδευση των ενδιαφερομένων σε συγκεκριμένα προεπιλεγμένα θεματικά πεδία. Τα σεμινάρια εκτελούνται σε ολιγομελή τμήματα που δεν ξεπερνούν τους 15 εκπαιδευόμενους. Ενδεικτικοί τύποι εξειδικευμένων σεμιναρίων μικρής διάρκειας είναι οι ακόλουθοι:

- **«Χρήση Ανυψωτικών Μηχανημάτων-Περονοφόρα»** (ενδεικτικά θέματα εισηγήσεων: νομοθεσία, έλεγχοι ανυψωτικών μηχανημάτων, περονοφόρα, χειρισμός και ασφάλεια περονοφόρων κ.λπ.).

- **«Πρώτες Βοήθειες»** (ενδεικτικά θέματα εισηγήσεων: βασική υποστήριξη ζωής, αυτόματη εξωτερική απινίδωση, κατάγματα, τραυματισμοί κεφαλής κ.λπ.).

- **«Εργονομία»** (ενδεικτικά θέματα εισηγήσεων: χειρωνακτική διακίνηση φορτίων, μέθοδοι εκτίμησης κινδύνων, εργονομικοί παράγοντες κ.λπ.).

- **«Γραπτή Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου»** (ενδεικτικά θέματα εισηγήσεων: μεθοδολογία εκτίμησης κινδύνων, λίστες ελέγχου, διακρίβωση κινδύνων Υ&Α - ποσοτικός προσδιορισμός, σχεδιασμός παρεμβάσεων-λήψη μέτρων κ.λπ.).

- **«ΣΑΥ - ΦΑΥ»** (ενδεικτικά θέματα εισηγήσεων: μεθοδολογία σύνταξης ΣΑΥ-ΦΑΥ, υποχρεώσεις παραγόντων τεχνικού έργου, προετοιμασία εργαταξίου, μέτρα προστασίας ανά φάση του έργου κ.λπ.).

1. Σύμφωνα με το ν.2916/2001, τα ελληνικά Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) χαρακτηρίζονται ως Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.)

Πληροφορίες για συμμετοχή στα σεμινάρια στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου <http://www.elinyae.gr> και στις κατά τόπους γραμματείες των Κ.Ε.Κ.

ΑΘΗΝΑ: Λιοσίων 143 και Θειρόσιου 6, Πλάτεια Αττικής, Τηλ.: 210 8200136, 210 8200111, 210 8200139, φαξ: 210 8200103

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: 26ης Οκτωβρίου 90, Περιοχή Σφαγεία, Porto Center, Γ1 κτήριο, 1ος όροφος. Τηλ.: 2310 501020, 2310 501033, φαξ: 2310 501055

ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Καπλάνη 7, Τηλ.: 26510 83290, φαξ: 26510 83294

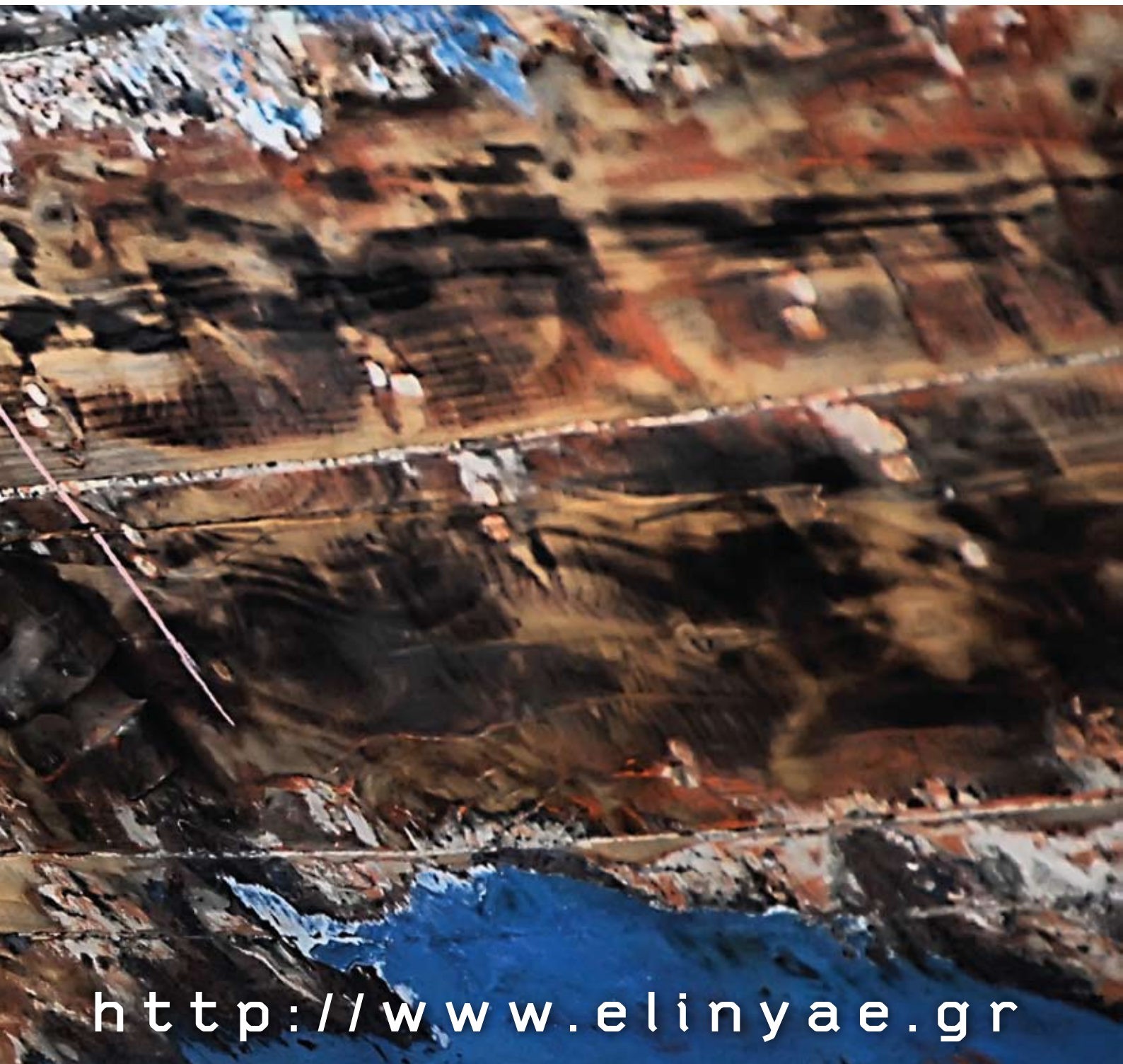
ΤΡΙΠΟΛΗ: Γρ. Λαμπράκη και Σπηλιωτοπούλου 1, Πλρ. Κοφοκοτρώνη, Τηλ.: 2710 221100, φαξ: 2710 221122

ΒΟΛΟΣ: Αιθαμάνας 33 και Κωλέτη, Τηλ.: 24210 91670, φαξ: 24210 91671

ΚΟΜΟΤΗΝΗ: Αλβίνης Ιωαννίδου 9 & Γ. Μανούδη, Τηλ./φαξ: 25310 84603

ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Λεωφ. Ανδρ. Παπανδρέου 61, Τηλ. 2810 215220, φαξ: 2810 215221

«η πρόληψη συμφέρει όλους»

<http://www.elinyae.gr>

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΛΙΟΣΙΩΝ 143 ΚΑΙ ΘΕΙΡΣΙΟΥ 6, 104 45 ΑΘΗΝΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ, ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1564/2000 ΚΕΜΠΑ, ΚΩΔ: 5623